

KŁAŚĆ (1250) *vb impf*

W inf a jasne (w tym 9 r. błędne znakowanie). ◇ W imp -a- (52), -ã- (1); -a- : -ã- GrzepGeom (1 : 1). ◇ W sg praet, fut i con m a pochylone (w tym 1 r. błędne znakowanie). ◇ W pozostałych formach a jasne (w tym 23 r. błędne znakowanie).

inf kłaść (152) [w tym zapis : -śdź (7), -źdź (3)]. ◇ praes 1 sg kładę (101) [w tym: -e (3)]. ◇ 2 sg kładziesz (26). ◇ 3 sg kładzie (245). ◇ 1 pl kładziemy (25), kładzi(e)m (3), kładzimy (1) RejZwierc; -(e)m SkarKazSej; -emy : -(e)m SkarJedn (1 : 1), SkarŻyw (1 : 1) ~ -emy (5), -emy (1) MurzOrt, -(e)my (19). ◇ 2 pl kładziecie (14). ◇ 3 pl kładą (234). ◇ praet 1 sg m kładłem, -m kładł (8). ◇ 2 sg m kładłeś, -ś kładł (4). f kładłaś (2). ◇ 3 sg m kładł (62). f kładła (5). ◇ 1 pl m pers -chmy kładli (1) BibRadz, -smy kładli (1) BudBib. ◇ 3 pl m pers kładli (87). subst kładły (2). ◇ fut 1 sg m będę kładł (1). ◇ 2 sg m będziesz kładł (3). ◇ 3 sg m kłaść będzie (3). f będzie kładła (1) BielKron, kłaść będzie (1) KochDryas. ◇ 3 pl m pers będą kłaść (2) Leop, WujNT, kłaść będą (2) OpecŻyw, SkarŻyw. ◇ imp 2 sg kładź (54). ◇ 3 sg niech, niechaj kładzie (6). ◇ 1 pl kładźmy (3). ◇ 2 pl kładźcie (13). ◇ 3 pl niech, niechaj kładą (3). ◇ con 1 sg m bych kładł (1) BierEz, bym kładł (1) CzechEp. ◇ 2 sg m byś kładł (3), by kładł (1); byś CzahTr, CzechRozm; byś : by Strum (1 : 1). ◇ 3 sg m by kładł (18). f by kładła (1). ◇ 1 pl m pers byśmy kładli (1). ◇ 2 pl m pers byście kładli (3). ◇ 3 pl m pers by kładli (19). ◇ con praet 1 sg m bym był kładł (1). ◇ 3 sg m by był kładł (1). ◇ impers [praes kładzie się (9) cf KŁAŚĆ SIĘ praes 3 sg]. ◇ praet kładziono (20), się kładło (1); -ono (2), -(o)no (18). ◇ con by kładzi(o)no (1). ◇ part praes act kładąc (109), kładąc (1); -ąc : -ąc CzechRozm (5 : 1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

I. W znaczeniu konkretnym [w tym: kogo, co (673)] (744) :

1. Umieszczać coś, aby gdzieś było, znajdowało się tam; ponere Mącz, Calep; collocare, locare Mącz (742) : Loco, Stawię/ Kładę. Mącz 196c; Colloco, Kładę, Dąyę. Mącz 196d; Pono, Kładę/ pokładam. Mącz 309c; Pono – Kładę, łtawiam. Calep 820b.

A. Umieszczać na powierzchni, na czymś; nakładać; imponere, ingerere, (insuper) ponere, supergerere, supericere, superimponere, superponere Cn (510) :

a. Aby siłą bezwładu spoczywało na powierzchni; ponere Vulg, PolAnt, Mącz; apponere, imponere PolAnt, Vulg; dare sternere PolAnt (396) : przykrywayeýe łtoł kładzycye chleb HistJóz Dv; Owo kładze [lege: kładę] Ten z Rzima Lift A zda mi fię zem tego yłt Iż fię Czart z Waga podniefię RejKup aa7v, aa7v, aa8 [2 r.], cc5 [3 r.], cc5v [2 r.], cc6; zá lošem wyłfedł áby zápal kładł [incensium poneret] włfedłfy do Kościoła Pánłkiego. Leop Luc 1/9; RejFig Bb2; Pytał krol kłiężey/ kto ty ofiary iada ktore od krolá kładzono w kościele BielKron 111v; Fimetum, Gnoyewisko á Mieyłce gdzie gnóy kładą. Mącz 127b; RejPos 182v; BielSpr 53; BudBib Gen 43/31; Day bić kólé dębowé tak miąłzłzé iáko dobra Bróżyńá [...]. Potym day kłaść chróft Strum H2v, F2, Gv [2 r.], G2, G3; SkarŻyw 192; LatHar 197; KlonFlis E2.

kłaść między co (1) : miedzi bórtnice kładź ławy wedle potrzeby Strum K.

kłaść na co (38): FalZioł IV 7a, V 32v, 33; Temuto Platonowi [...] gdi ielzłce był w kolebce, na wíta pczóły miód kładły BielŻyw 79; RejKup 13; BielKom D3v; ná niekthorych mieyłcách pieniądze kładą ná ołtarz y to offertoryą zową. KrowObr 196; RejWiz 16; Leop Ps 50/21; RejFig Bb2; a kładąc

ná ofły brzemioná [*onerantes super asinos*]/ winá/ iágod/ fig/ y wŕzytkich inych potrzeb/ noŕili w Sábáth do Ieruzálem *BibRadz* 2.*Esdr* 13/15, *Mar* 11/8, *Act* 28/3; *BielKron* 17v, 33, 33v, 60v, 261; *Mqcz* 302d; *RejPos* Iv, 168v; *BudBib* 4*Reg 16/12, 2.*Esdr* 13/15; *Strum* G2v; *CzechRozm* 235v; *SkarŻyw* 98, 492; *KochMuza* 26; Kielich znáczy grob Páńki: Pátená kámién grobowy: Pállá/ ktorá ná kielich ábo pátenę kłáda/ pieczęći grobowe. *LatHar* 81; *WujNT Luc* 15/5; *SkarKaz* 315b. Cf »kłaść na kupę«, »kłaść na wagę«.

kłaść pod co (10): *BibRadz Luc* 8/16; Zamek miełczánie Nornberfcy znowu opráwili/ [...] pod grunty iego kłádlí wielkie groŕze złóte y írebrne *BielKron* 289; *SkarJedn* 12; *Calep* 1027b; *WujNT Luc* 8/16. Cf »kłaść pod korzec«, »kłaść pod nogi«.

kłaść przed kogo, przed co (17): *TarDuch* B7; *BibRadz Mar* 8/6; *BielKron* 439; Ponis mihi porcum, Kłádziefz przed mię íwinię ku yedzeniu *Mqcz* 309d; *HistRzym* 53; *RejPos* 182v; *KochJez* A2v; A wŕiáwŕzy ono pięćioro chlebá/ y dwie rybie: weyrzawŕzy w niebo/ błogofłáwił/ y łamał chleb/ y dawał vczniom íwoim/ áby przed nie kłádlí *WujNT Mar* 6/41, *Mar* 8/6. Cf *cum inf* *przed co*; »kłaść przed nogi«.

kłaść w co (2): *RejKup* aa7; Dla czego y ten obyęzay był/ że dzieći nye w domach/ ále po polach myędzy zyelfki íypyáły/ nic w główy [= *pod głowę*] nye kłádać *GliczKsiqz* E5.

kłaść między czym (1): tedy zásię kłádz między nimi ty łáwy/ że íye tym Bórtnicá rozŕzrzy. *Strum* I4v.

kłaść pod czym (1): Dwa podŕtáwki pod iedną tablicą kłádziono *Leop Ex* 36/24.

kłaść przed kim, przed czym (5): *OpecŻyw* 189v; A gdy tho wŕŕytko w drobniuchny proch ítlúczełz/ będziefz kłádl po troŕŕe íniego / przed Przybytkiem íwiádectwá *Leop Ex* 30/36, *Ex* 25/30; *BielKron* 44; nie łay głuchemu/ y przed ślepym pniá nie kłáć/ mowi zakon, *SkarKaz* 279a.

kłaść przed kim, przed czym a. przed kogo, przed co (5): Ale ítoletz bózy nitz inŕŕégo nie íeŕt/ iedno paⁿna maria/ przed ktorá kłádlí íwé korony *OpecŻyw* 189v; *GroicPorz* d3v; y dawał vczniom íwoim/ áby przed nie kłádlí: y kłádlí przed rzeŕzą. *WujNT Mar* 816, *Luc* 9/16.

kłaść na czym (10): *SeklKat* Y2v; *MurzNT* 53v *marg*; A będziefz záwŕzdy kłádl ná ítole chleby oblicznoŕści przed oblicznoŕcią moią. *Leop Ex* 25/30; *BibRadz Lev* 19/14, *Ez* 40/42; Mutulus, Wychodzące kámiénie z murów ná ktorých báłki kłáda. *Mqcz* 239a, 462*áBietSpr* 55; gardła owcom rzezał, a zarznione kłádl na ziemi *KochMon* 29; *CzechRozm* 100v.

kłaść przy czym (1): Pŕzenicę dla ptáŕtwá przy ítodołách/ przy oborách/ kłáść kędy íie przechodzą żimie/ ptak nie wleći. *GostGosp* 48.

cum inf *przed co* (1): Bo íkądze byie Bogi zwáć miano/ izali ítąd ífz niewiáŕty kłáda íeŕć przed Bogi złóte/ írebrne/ y drzewiáne? *BudBib Bar* 6/29.

Ze zdaniem dopełnieniowym [*zaimek względy*] (2): *RejKup* Bb; áni przed ílepym kłádz czymby íie obráził. *BielKron* 44.

W charakterystycznych połączeniach: *kłaść báłki, brzemię* (3), *chleb* (5), *chrust, działa, gnoj, korzyŕć, posowę, towary, zapáł*; *kłaść na ółtarz(u)* (4), *na ramiona* (2), *na stół (na stole)* (4), *na stos, na ziemi; pod grunt kłaść* (2).

Przysłowia: bibl. [Mącz 7/6] Iezu ktorys świethego dawać póm y pereł przedwieprze kłaść zabraniał. *TarDuch* B7.

Przedfię pan Bog połpolicie prawdę na wirzch kładzie. *KochZuz* A3v.

Kurewski dóm/ w którym rádo biérza gdzie nie kładą. *Mącz* 90d.

Zwroty: »gianice kłaść« = *granice wyznaczać, oznakowywać w terenie* (2): y ten potich miefczach [...] vrocziłczach granycze kladl yako sziemią Tatarfką tak y sbyalimgrodem tak tesz y sziemya wołofką *LibLeg* 10/72, 11/86.

»kłaść do kąta« = *gromadzić dobra* (1): Też y kładą do kąta gdzye co fład przypádnie *RejWiz* 77.

bibl. »kłaść pod korzec« = *ponere sub modio Vulg, PolAnt* [szyk zmienny] (4): *Leop Matth* 5/15; Nádto im rzekł/ Izali świecę zászwieciaią áby ią kładźiono pod korzec ábo pod łóże? *BibRadz Mar* 4/21; *OrzQuin* G3v; *WujNT Matth* 5/1 6[15].

»kłaść na kupę, na gromadę« [szyk zmienny] (2 : 2) : *FalZioł* IV 38a; Drwá gdy rąbią kmiotkowie/ káždy ná fwą gromádę kłaść ma. *GostGosp* 70, 70; Kładą kiie ná kupę/ głaze ná kámionki. *KlonWor* 48.

»kłaść przed nogi, pod nogi« [szyk zmienny] (7 : 1): *KromRozm III* G7v; *BielKron* 139v; *RejPosWstaw*. [143⁴]; themufz Krolowi Wołofki Hołpodar chorągiew podnogi kladl/ Hold dawal y fluzel na kazde rozkazanie *PaprUp* C2v; Gdyż ktorzykołwiek mieli role ábo domy/przedawfzy przynořili zapłátę zá ono co przedáli. y kładli przed nogi [ponebant ante pedes] Apoftolkie. *WujNT Act* 4/35 [przekład tego samego tekstu *KromRozm III, RejPosWstaw, WujNT* (3)] s. 408, 412, Xxxxx2.

»kłaść ofiary, na ofiary« [szyk zmienny] (3 : 2): Iuż chodzi po kołcielech kładąc ná ofiary/ Ták iáko o tym bywał pirwey zwyczaj ftáry. *RejWiz* 94v; *BielKron* 274; *RejPos* 198, 295; Y przyiáchał krol z Dámáfzku/ á vyrzał ołtarz/ á (ták) przyftąpił ku ołtarzowi/ y kładł nań (ofiary) [obtulit super illud]. *BudBib* 4.Reg 16/12.

»na stronę kłaść« = *odkładać* (1): Recondo, Ná ftronę kładę. *Mącz* 92b.

»kłaść na wagę« [szyk zmienny] (3): Czart s Połle^m kładą Xiąże nawage *RejKup* bb2, Bb, cc5v.

»kłaść [za co] warstami« (1): Czynią też niektórzy Táráfy/ rąbáiąc ná dłuż drwá/ Cztérzy łokćie/ y ták ié kładą zá Pale iáko y chrólt warftámi. *Strum* H2.

»na wi(e)r(z)ch kłaść« = *superponere Calep, Cn; supergerere, supericere, superimponere Cn* (2): *KochZuz* A3v; Superpono – Na wierch kładę. *Calep* 1032b.

W przen (22) : Otho ia kładę ná Syonie kámień obráženia/ y opokę zgorńzenia *Leop Rom* 9/33; *RejPos* 301; Weř ftyr/ íam Pánie/ łodki vtrapioney/ [...] A gdy ciężar vlżony Z towárow będzie/ co kładł świat zdrádlivy/ Wnet wpłynę w port prawdźiwy. *GrabowSet* R; *WujNT Rom* 9/33, 1.Petr 2/6.

kłaść na kogo, na co (9): Lecż kořcioł S. Apoftolki Láćińki [...] Zydowfkich zařton/ ktore Chryftus ftárgał ná ołtarz nie kładzie. *SkarJedn* 238; Oycze S. czći tey ná mię niekładz *SkarŻyw* 462, 589; *SkarKaz* 123b. Cf »kłaść pokrywkę«, »kłaść na wagę«.

Zwroty: »cień [na czym] kłaść« = *cień rzucać* (1): Sciathericon, Słóneczny zegar. [...] Ieřt gnomon/ to yeřt pálcát álbo lałczkák która cień ná tákowym zegárze kładzie álbo okázuye. *Mącz* 373b.

»za fundament kłaść« (1): kto wždy ten ieřt co to mowi oto ia funduię/ ábo zá fundáment kładę kámień *CzechEp* 286.

»kłaść pod nogi« = *nie szanować, nie uznawać, mieć za nic* (1): Ale ią [dobrą sławę] dziś wiele ich kładzie pod fwe nogi. *CzahTr* I4v.

»kłaść [na co] pokrywkę« = *ukrywać prawdziwy cel mowy, mówić aluzyjnie* [szyk zmienny] (2): *RejRozpr* E4; Mieszka ze mną iako brát/ pátrż iako ná zdrádzie/ Bo ia baczę ná co on/ tę pokrywkę kładzie. *RejFig* Bb7.

»kłaść na serce, w sercu« [kalka z hebr.] = *dbać, troszczyć się, przejmować się, mieć na względzie* (2 : 1): *SPrawiedliwy ginie/ á niemáfz ktoby oto dbał (marg) wł: ktoby kładł ná ferce [qui ponat super cor].* (—) *BudBib* Is 57/1, I 174d *marg*, 369b *marg*.

»kłaść na wagę« [szyk zmienny] (3): *KrowObr* 157v; Profzę pánowie/ nie kładźcie ná wagę wielkość y frogość niewolęý Tureckieý/ z tą krótką rzeczą moią *OrzJan* 22; *PowodPr* 66.

»kłaść [liście] po ziemi« = *płózić się (o pewnych gatunkach roślin)* [szyk zmienny] (2): *PR*zy lefech y na niektorich łákach to ziele rofcie/ [...] lifty ma długie fzyrokie á gładkie po ziemi ie kładzie *FalZioł* I 113a, I 141c.

Przen (93) :

a) *Obciążać, obarczać, zobowiązywać; imponere PolAnt, Vulg, JanStat; ponere PolAnt [na kogo, na co]* (47) : *LibLeg* 11/186; *SeklKat* K3; O duchownych powiedzieli, że na się nic kłaść nie chcą ani równać stanu swego z chłopy prostemi *Diar* 78, 83; Y rzekł Aáron do Moizészá: Profzę Pánie nie kładź ná nas tego zá grzech *BielKron* 40; *OrzQuin* Q2v, Aa3; *WujJudConf* 10v, 206v; Gdy zbuduiefz dom nowy tedy vczynifz blank po kráju dáchu twego/ á nie kładz krwie ná dom twoy/ gdyby kto fpadł z niego. *BudBib* Deut 22/8, 1.Reg 22/15; *CzechRozm* 226, 228, 228v; Przecz dla fskromnego tych rzeczy vzywánia kładziefz ná drugiego winę [*infers poenariam actionem in alium*] *ModrzBaz* 50v; Dla tego y dla innych ciężkich brzemion/ ktore íam ná fię kładł/ precz mu z kłafztoru kazáli *SkarŻyw* 29, 262; *GórnRozm* G4; *WujNT* 69, *Matth* 23/4; *SiebRozmyśl* B2v, H2, M2v; Y kładzie powfzechne práwo ná wfzytki fyny Noego/ to íeft ná wfzytek narod ludzki. *SkarKaz* 315a; *SkarKazSej* 671a.

W charakterystycznych połączeniach: kłaść biedę z niewolą, ceremonije, kaźń, krew, obrzędy, poddanstwo, pomstę, prawo, przymowki, sądy, świadectwa fałszywe, winę (2); *nic (ciężkiego) nie kłaść* (4); *kłaść na duszę, na kościół, na ludzie, na się* (9), *na wierne*.

Zwroty: »kłaść brzemie« = pondus tollere Vulg [szyk zmienny] (7): *LubPs* P5v [2 r.]; *Leop Eccli* 13/12; Abowiem thák fię zdáło Duchowi świętemu y nam/ ábyfmy wiecey nie kładli ná was brzemion [*imponere vobis onus*]/ íedno ty potrzebne. *BibRadz* Act 15/28 [*przekład tego samego tekstu NiemObr*]; *BielKron* 194; *NiemObr* 78; *WujNT* Xxxxx3v.

»kłaść ciężar« = *imponere onus Vulg [szyk zmienny]* (4): Y iáfnie to oznaymili/ że ciężaru żadnego ná Kościół Boży niechćieli kłaść. *WujJudConf* 205v; *GórnRozm* D; *WujNT* Act 15/28; O brzydki grzechu/ iako wielkie ciężary ná duφέ kładziefz. *SkarKaz* 314b.

»krzyż kłaść« (6): íz to nań pan bog fwoy krzyż kładzie álbo brzemie dla imienia Kryftufowego. *BielKron* 194; *SkarŻyw* 21, 30, 32, 552; *WujNT* Zzzzz3v.

»podatki kłaść« (1): íz íe fliby którykolwiek Przełożony [...] dobra [...] Kościołóm [...] naléżące [...] śmiałby wydzierác/ náíézdźác/ okupowác/ álbo niefufznie zátrzymác/ z nich co wźiác/ álbo

podatki ná nie iákié kłásdź [*collectas imposuerit JanStat* 244]/ álbo niepráwiedliwie ie ciążác/ [...] tedy z fwémi pomocniki kaźni y kłátwam Kościelnym ma bydź podległy. *SarnStat* 897.

»wyklinanie (*a*, przekłétwo, *a*. kłátwę) kłásć« [*szyk zmienny*] (4): Zadnemu zle nie czynić bo gdy kto komu czo nieflufznego czyni sam na się kłátwę kładzie. *BielŻyw* 88; *RejZwierc* 256v; A iefzcze nád to coś my Theophilá (Pátryárchę Alexándryiískiego) złożyli/ wyklinánie nań kładziemy/ y wzytko przekłétwo/ y od Chrześciánftwá odcięcie. *SkarJedn* 133 [*idem*] *SkarŻyw* 90.

Szereg: »kłásć i dopuszczáć« (1): y wiedział też to/ że to wzytko Bog sam nań kładł y dopuščáć. *CzechRozm* 228.

b) *Uwalniać siebie lub kogoś od jakiegoś ciężaru, zobowiązania i przenosić je na kogoś innego [na kogo]* (9) : *GórnDworz* H4v; *CzechRozm* 209v, 216; Ná was tedy krzywdę śwá/ y żáłość niezmierną Kládę/ możni bogowie *KochOdpr* C3v; *GórnTroas* 66; *RybGęśli* C4v; Acz nie máłz co duchownym/ y prelatom chwalić/ iż o taką dzieięćinę którą Pan wydárł poddáne niewinne záklináią/ á páńfki grzech ná nie kładą. *SkarKaz* 422a; O co ia pomstę kładę ná Bogá moiego/ Y wzytko ná rozładek przypuščám łámeo. *CzahTr* B4; *KlonWor* 47.

W charakterystycznych połączeniach: kłásć hańbę, krzywdę śwá i żáłość, pański grzech, pomstę, swe ciężkości, złości nasze i nieprawości; kłásć na biskupy i na starsze głowy, na Boga, na bogi, na Chrystusa.

c) *Ofiarowywać* (9) :

kłásć przed kim, przed czym (4): bociem nie wpráwiedliwofciach mogich kładę modlithwy przed oblicznofcią twoią/ Ale w fmiłowaniu twogim wielkim, *TarDuch* A2; Y wfyfcy wciśnyeni ciśńcye fie do nyego/ Kládąc nyewinne fercá przed możnofcyá yego. *LubPs* O6v [*idem ArtKanc*], aa4 marg; *ArtKanc* Q11v.

W charakterystycznych połączeniach: kłásć chwałę, ciała, majętności, modlitwy, niewinne serca (kwiatki niewinności) (3), *siroctwo, upominek; kłásć przed obliczym (oblicznofcią)* (2).

Zwroty: »przed nogi, pod nogi kłásć« [*szyk zmienny*] (4 : 1): *RejKup* dd2; Dziś przed święte nogi twoie/ Kládę ia siroctwo moię *WisznTr* 29; *GrabowSet* T2; *CzahTr* G; *SkarKazSej* 693b.

d) *Narażać w imię wyższej wartości, poświęcać, ofiarowywać (o wartościach niematerialnych lub wyjątkowo cennych materialnych); ponere Vulg* (24) : Abowiem brác w zęby ciáło fwe ieft zdrowie wydáwác ná niebefpieczeńftwo/ á thoż też fie rozumie y w ręku kłásć żywot, *BibRadz* I 278c marg; *WujNT Ioann* 10/18.

kłásć za kogo, za co (13): Iefli Chryftus zá nas zdrowie fwoie położył: y my ie kłásć zá brácią náłzę mamy. *SkarKazSej* 667b. Cf »kłásć duszę«, »zdrowie kłásć«.

kłásć przy kim, przy czym (2): ktorzy palam maxime omyłonego człowieka za P(ana) sobie przyznawaią *Vitam et fortunas suas vltro* przy nim kłasc, y położyc ofiaruiąc *ActReg* 48. Cf »gardło kłásć«.

W charakterystycznych połączeniach: kłásć ciała, majętności (fortunas) (2), *żywot (vitam)* (2); *kłásć dla Chrystusa; kłásć za bracią* (2), *za owce (owieczki)* (8); *kłásć dobrowolnie (ultro)* (2).

Zwroty: »kłásć duszę (*a*. duszyczkę)« [*w tym: za kogo, za co* (9), *dla kogo* (2), *aby* (2)] = *animam ponere Vulg, PolAnt* [*szyk zmienny*] (15): Potymefmy poználi miłość Bożá/ że on dułzę śwá zá nas położył: my thakież mamy kłásć dułę śwá zá brácią. *Leop* 1.*Ioann* 3/16; *BibRadz* *Iob* 13/14; *RejPos*

A5v, 122 [2 r.], 123v *marg*, 13GrzegŚm 26 [2 r.]; Iaćiem ieft páłterz dobry. Dobry páłterz dużę fwą dáie (*marg*) kładzie (–) zá owce fwoie *WujNT Ioann* 10/11 [*przekład tego samego tekstu RejPos* 122, 123v *marg*, *GrzegŚm* 26, *WujNT Ioann* 10/15]; A toć ieft dużę kłaść dla Chrifućá y dla Ewángeliey. *WujNT* 155, 346, *Ioann* 10/15, 17, 1.*Ioann* 3/16.

»[*dla czego* (1), *przy czym* (1)] gardło kłaść« = *narażać życie* (2): To widziłz iż dla Iurisdikciey fwey nád Biłkupem Cárogrockim Papieżowie gárdło kładli *SkarJedn* 141; *PaprUp* C3v.

»kłaść w niebezpieczeństwo« (1): Przynoście duże fwe ku chwale Bogá fwego/ Kładąc w niebezpieczeństwo ciáła y máiętności *LubPs* gg6.

»zdrowie kłaść [za kogo, za co]« = *animam ponere Vulg* [*szyk zmienny*] (3): *SkarŻyw* 183; Bo Polako^m ktorzi za Pani zwikli kłać zdrowia fwe niepotrzeba Pana meznego/ ieno fprawiedliwego *PaprUp* H4; *WujNT Ioann* 10/15.

e) *Zestawiać, ustalać ważność* (3) :

kłaść na co = *równoważyć, przeciwstawić* (2): *WróbŻołt* K6; Nigdy żadne^{mv} zá to zle niemylił: ále ná ich nienawiść kładł miłość: ná ich gniew/ łáskáwość: ná ich złorzeczenia/ błogofławieństwo: ná ich kámienie modlitwy *SkarŻyw* [236].

kłaść pod co = *podporządkowywać* (1): *MAtułz* wáłow lepiéy rzec: bo wielką kładziemy Rzecz pod máłą/ kiedy wás *Mátułzów* mówiemy. *KochFr* 21.

f) *Odnosić, stosować do czegoś [na co]* (1) :

Szereg: »wyciągać i kłaść« (1): Też włzytki welpółek y koždé zofobná iné Artykuły/wolności/ y práwá [...]/ iefli tu fá które opułzczone: tedy ie tu chcemy mieć zá wyrażone/ y té wyciągamy y kładziemy [*extendimus et referimus JanStat* 799] ná ziemię Bełżką. *SarnStat* 1055.

α. *Umieszczać w pozycji leżącej (o ludziach: niemowlętach, chorych i zmarłych); ponere Vulg, PolAnt; imponere Vulg* (10) : *Leop Act* 3/2; *Ossuaria*, *Końnicá*/ gdzie vmarłych kości kładą. *Mqcz* 270d; A gđziekolwiek iedno wśedł do wśi ábo do miáłteczek ábo do miaft/ kładli niemocne po vlicách *WujNT Mar* 6/56, *Act* 3/2; *SkarKaz* 489b.

kłaść do czego (1): iáko go w pieluchy vwijáła mátká y do żłobu kładłá/ y pierśiami karmiá? *CzechEp* 178.

kłaść przed co (1): Wdy ten okrutnym będąc [...]/ Nie kładł przed kónie fwoie/ ciáł dźiatek vbogich. *GórnTroas* 71.

kłaść na czym (2): Ták iż też ná vlíce wynalźáli niemocne/ y kładli ie ná łózkách y ná pościeli/ áby choć tylko cień Piotra idącego zácmił ktorego z nich. *BibRadz Act* 5/15; *WujNT Act* 5/15.

W charakterystycznych połączeniach: kłaść ciáła, kości, niemocne; do żłobu kłaść; kłaść na łózkách (2), *na pościeli* (2), *na ziemię*.

αα. *Kazać się położyć; collocare, cubare, aliquem facere Cn* (1) : *DAwid* [...] gdy fie iuż był barzo sfárzał/ iuż niewiedzieli czym go zádzierżec w żywocie iego/ ále kładli podle niego dzieweczkę *Sunámitkę* áby fie była od niey zágrzewáła oná zázieżła ftárość iego. *RejZwierz* 127v.

ββ. [*Kazać psu warować: NAprzod pátrzay Wyźlá* [...] młodego/ vwież go á do parzey go kłać *CygMyśl Dv.*]

β. *Przedkładać, okazywać, dawać* (41) :

αα. *Dostarczać do wglądu, może też powoływać się (o dokumentach); ponere, reponere JanStat (28)* : Iako my nyemamy hynego lysthv na ponovie [!] granycz yeno then ktory wprawy kładziemy ZapWar 1529 nr 2475; *RejKup* aa7; Gdyby fię kto w Sądzye záłożył przywileiem kthoryby ftroná nágániłá/ tedy ten co przywiley kładzye ma fwego przywileiá podeprzeć kfięgámi *UstPraw* H2v; Bo káłowánych Státutów nie trzebá kłásć dla zátrudnienia y przedłużenia. *SarnStat* 28, 267, 287, 1229.

kłaść przed kim, przed czym (2): a yam go posvala yako dziedziczka prava hy skazny moge ktore mam podlug Posthąpv prava przewyedzone ziemskiego hy kvyth thego mykolaya Mrokowskiego kłada przeth V.M. *ZapWar* 1528 nr 2457. Cf »kłaść przed sądem«.

W charakterystycznych połączeniach: kłaść kwit, listy (3), pacta et conventiones, prawa (2), przywilej (4), statuty.

Zwrot: »pozew kłaść« = ponere citationem JunStat [szyk zmienny] (13): Gdy pozew Woźny kładzie/ tedy gi ma položyc v Włodárzá/ y ma powiedác od kogo kładzie pozew y ná kogo. *UstPraw* C4, C4 [3 r.] H4, H4v [2 r.]; *SarnStat* 440, 524, 755 [2 r.], 825.

»kłaść u Sądu, przed sądem, w sądzie« [szyk zmienny] (2 : 1 : 1): A będzie wolno oboiéy ftronie wfytko/ czego będzie potrzebá/ przywodzić y kłásć v fadu przed vczynieniem Dekretu álbo fkazánia. *SarnStat* 797 [*idem*] 825, 1164, 1300.

Szeregi: »przywodzić i kłaść« = allegare reponereque JanStat (5): y niech káždéy ftronie będzie wolno wfytko czego ma potrzebę przywodzić/ y kłásć przed vczynieniem fkazánia. *SarnStat* 159 [*idem* 557, 824], 557, 797, 824, 825.

»nie ukazowác ani kłásć« (1): zgołá že gwałtu żadného/ y o co pozwan niezna : práwá ná onę rolá álbo łákę álbo imięnié/ o którú iefť pozwan/ żadného nie vkázuiąc w fądzie/ áni kładąc *SarnStat* 1164.

ββ. *Płacić, opłacać (o zobowiązaniach finansowych); apponere, ponere, reponere JanStat (13)* : tedy też ftrona ktora fie odezwie poloziwfłfy kocz w fkrzyncze v Xiąg wieczowych na Seymie nie będzie koczv klascz vinna *ComCrac* 17; Ia kłade Pamietne Panie Niechay fię tak Decret Ctanie *RejKup* z8, ee5; *UstPraw* E3; *ZapKościer* 1584/47v, 1587/74; Bo miáfto złotá/ którú z wyroku dáć mieli/ Srebro kładli/ á tego Polacy niechćieli. *KochProp* 10; y w onym wykupnie niech náznóczą dźierzenié wedle práwá ftronie/ którú pieniądze kładzie. *SarnStat* 746 [*idem*] 919, 954.

kłaść do kogo (1): Sacramentum etiam, Pewna fummá pieniędzy/ którú obiedwie ftronie do fędzięgo álbo biskupá kładli *Mącz* 363b.

kłaść komu (1): BIÍkup po grzywnie kfiężey kazał kłásć od dzieci *RejFig* Aa5v.

W charakterystycznych połączeniach: kłaść koc, pamiętne (2), pieniądze (sumę pieniędzy) (7), srebro; po grzywnie kłaść.

Zwrot: »kłaść zakład« (1): Aby kasdi wiedzial ysch yego krolewska myloscz nasch mylosczivy pan kładzie zaklath trzidzieszczi thisięczy zlothich mocza a pravem svem krolewskim *ZapWar* 1536 nr 2491.

γ. *Rozpościerać, rozścielać (5)* : a obrufz na kthorem kolacze wwyelką nocz fzwyczajono, kładla tham gdzye bydlo chodzilo. *LibMal* 1544/89v; fkorę báránią/ miáfto síodlá kładł *SkarŻyw* 212.

kłaść na co (2): ále mu dał Ian s. płaźcz fwoy áby gi kładł ná vmárte álbo chore *BielKron* 149; *Mącz* 71a.

W charakterystycznych połączeniach: obrus kłaść, płaszcz, sak, skórę.

W przen (1) :

Zwrot: »kłaść strach« = szerzyć strach (1): Wízyfcy íi pobiíci/ [...] ktorzy kładli fthrách fwoy [qui posuerunt terrorem] w ziemi żywiących [...] / w pośrodku zábitych położeni fą. Leop Ez 32/24.

đ. *Znosić, składać (o jajach) [na czym] (1):*

Zwrot: »kłaść jajca« (1): ale íz ptaci kładą iaycza na thwardych mieftczach, iedne na ziemi, drugie na drzewie. etc. Przeto też potrzebują twardízey ízkorupy GlabGad H6v.

ε. *Wkładać, odziewać (o szczegółach ubioru); ponere Vulg, PolAnt; reducere PolAnt; imponere Modrz (70) : Biłkup nie dobréy myśli/ bo infułę kładzie KochProp 11.*

kłaść na kogo, na co [w tym: na się (7)] (17): RejKup c6; OrzRozm T3; Tu dopiero było z nim turnieiu dofyć/ kiedy zbroie ná fię kłaść/ kiedy ná koń wíeść żadnym obyczáiem niechciał GórnDworz 07v; á Anyeli ná nie kładą odzienie białe RejPos 85; BielSpr 43, 65; Y kładłem (ná fię) miałto vbioru me^{go} wor BudBib Ps 68/12, Is 50/3; CzechEp 87; BielSjem 23; SkarKaz 120b. Cf Fraza, Zwroty.

kłaść na co [= na części ciała itp.] [w tym: czyje (8), komu (7)] (22): Ciála wálze chwálebnemi ízátami przybieracie/ a kładziecie ná wálze pálce złote vbioru. HistAl K4v; GroicPorz 12v; Niektorzy to zową Rácyonál/ ktore było ochędoftwo/ co ie kładziono ná pierfi Biłkupowi BibRadz I 48d marg, Ex 34/35; Mącz 50b, 84a, 106b, 137c; Ná czoż ty brácie kładziefz okulary? GórnDworz Q; KarnNap Cv; SkarŻyw 462; NiemObr 83; WujNT 2.Cor 3/13; Wízyftká odziana żiołmi z iákich w Helikonie Vwiwfzy piękne wieńce kładą ná fwe íkronie WitosłLut A2v; GosłCast 10, 35. Cf Zwroty.

kłaść pod co (1): Paludamentum, Iezdeczka fuknia/ żołnierski á zwłáfzczá Hetmáński vbíór/ też káwtanik álbo páncierz który pod zbroję kładą. Mącz 274c.

W charakterystycznych połączeniach; kłaść czepek (czapkę) (2), infułę (3), kaptur, odzienie, okulary, ubiory, wieniec, zbroję; kłaść na gębę, na głowę (10), na nogi, na oblicze, na palec, na skronie, na twarz (2).

Fraza: peryfr. »uzdy kładą na słoneczne konie godziny« = godziny zwalniają bieg rydwanu słonecznego, tj. dzień, staje się dłuższy (1): GDy vzdy kładą/ ná słoneczne konie/ Godziny: noc íkraca Switánie GrabowSet K4v.

Zwroty: »koronę kłaść [na kogo (2), na co (5)]« [szyk zmienny] (7): OrzRozm F3v; Angioł kładł koronę krolewfką ná głowę iego brátu Giezy BielKron 301 v, 465v; RejPos 149; Márzáłek po tym dał znác íz Koronę máią/ Kłaść ná Krolá/ iefliże wízyfcy przyzwaláią. StryjWjaz C3, D5; SkarŻyw 179.

»ogłow, powrozy kłaść; wędzidło albo (i) kaganiec, który kładą« [w tym: na kogo (1), na co (2)] = (in)capistrare Calep [szyk zmienny] (2 : 1; 2): Niewípomina tu íefttze/ iakie krzyżyki tym Oleiem tzynicie/ kiedy też dziatki mále thy krzćicie/ iáko tám Stuły fwoie na nie/ by ná złodzieie powrozy kładziecie KrowObr 83; Mącz 315b; CzechEp *3; Capistro – Kiełznąm, kłade ogłow. Calep 163b, 518a.

»kłaść na konia rząd« (1): kładziecie ná konie piękne rzędy [imponitis equis phaleras] ModrzBaz 143.

W przeni (27) : Kładzycie co napyękniefzją gdzycie może máfzkárę. *RejWiz* 91v; Gdym kładł obłok odzienie iego/ y gdym ie wwiął w mrok iákoby w pieluchy dziećínkie? *Leop Iob* 38/9.

kłaść na kogo, na co (25): Zrzućmyfz froye iárzmo ich ktore ná nas kładą *LubPs* B2; *BibRadz* 3.Reg 12/4; *BudBib* 2.Par 10/4; Wfzyfcy fię wolnością śláchecką bronią/ wfzyfcy ten páfzecz ná fwe zbrodnie kładą *SkarKazSej* 659a. Cf *Zwroty*.

Zwroty: »kłaść jarzmo (a. iugum), pęta, wędzidła, powroz [na kogo, na co]« = *frena inicere* *Modrz*; *imponere iugum* *Vulg* [szyk zmienny] (9 : 3 : 2 : 2): *Diar* 53; a wždy onj niedbaiąc na to/ kładą na lud boży pęta wiefzłé i okrutnieifzé nifzli ié kiedy żydowie mieli *MurzNT* 56; *GórnDworz* Mm; *RejPos* 247; Tym przykazaniem Pan vftá á ięzyk náfz króci/ á iárzmo fwé ná nie kładzie *BiałKat* 48v; *RejZwierc* 256; *BudBib* 2.Par 10/4, 11; *PaprPan* V2; *ModrzBaz* 69v; *KochPs* 15, 216; *SkarŻyw* 3, 457; *LatHar* 331; *WujNT Act* 15/10.

»kłaść [na kogo] kaptur« = *wmawiac* *coś* [szyk zmien] (2): *Prot* Cv; przeto oni z wiefzłą bępiecznością/ przeciw nám piorá fwe obofzrzyli [...]. Kładąc ná nas przed ludzmi ftanu káždęgo ten káptur/ ktorym łami tobie dawno twarzy fwe nákryli. *CzechRozm* Av.

»kapturek [na kogo] kłaść« = *obwiniac* (1): niechay fię wftydzi: á ten kápturek/ ktory ná nas niefłufznie kładzie/ łam ráczey ná fię włóży. *NiemObr* 95.

»kłaść [na kogo] zbroję« = *umacniac* *cudze działania polityczne skierowane przeciwko komus* (2): że Turek ná tym dworze krześciánfkim kładł ná nie przekłéte fwoie zbroie/ ktorymiby brácią fwoię Polaki z gruntu wywrócił: y wiárę Pána Kryftufá [...] w Polfcze także wygládzic mogli *OrzJan* 91, 13.

ζ. *Stawiac, budowac, instalowac, zakladac* (11) : *Mqcz* 40b, 219d; A będziefzli potrzebował Grobléy wyfzłéy/ tedy wfzedy kładz zakład ná ieden łokiec *Strum* D3; Pocznił od fpodku s kónccá kłaść/ wárftę miáfzłzją/ ták wyfoką/ iáko łokiec wzwył *Strum* H2v, H2v; *Castrametor*- Námiofi kłade, oboz zatączam. *Calep* 170b.

W charakterystycznych połączeniach: kłaść namioty, oboz (2), warstę (2), zakład.

W przeni (5) :

Przysłowie: Gdym ná inego fidło kładł/ Sámem w ciężfze fidło vpadł *BierEz* K3; *KochPs* 37.

Zwrot: »[na kogo, na co] sidło, sieci kłaść« (4 : 1): *BierEz* K3; *BielKron* 163v; Abowiem nie tych co pokątnie á omacmie kładą á zámietuią fięci fwoie ná nas/ fálfzywych náuk fwoich [...] náfłáduymy *RejPos* 177v; *KochPs* 37; niech ná fzyię moię táz łákoma y nienáfycona śmierc fidlá nie kładzie *LatHar* 641.

η. *Przeznaczać, poświęcać, wydzielać; impendere* *Mqcz* (6) : Tákże dziewczká co iey ięft od Rodzicow dano ku iey ochędożności/ w fzátach/ w fprzęcie domowym/ tego nie powinny kłáfc [do podziálu]/ álbo co theż wyfłóży. *GroicPorz* ff4; *Mqcz* 289a.

kłaść ku czemu (1): czego odpráwieni nie winni ku działowi kłáfc *GroicPorz* ff3v.

kłaść na co [= w jakim celu] (3): *Mqcz* 102c; A Regeftrá ktemu były píáne/ wiele częgo było/ á co czyiego dawano do Sequeftru Chorązom/ Kładziono theż s tego dziefiątą część ná pogrzeby Rycyfłtwá *BielSpr* 15; Bo Vrzędnicy y Dworki kładą więcey ná wieprze/ nizliby go v piekárki w mieście kupic miał *GostGosp* 120.

Przysłowie: Ego spem praetio non emo, [...] Ná obyetnicę funtów nie kładą. *Mqcz* 102c.

θ. *Ustawiać, rozmieszczać według porządku (o wojsku) (3)* : Wszakże gdy ie [wojsko na cztery grani] mieli łyżkować/ czynili dłuższe czoła niż ná łyżerzą/ to ielt/ iefli czoła fto koni/ tedy rzędow trzydzieści w łyżerz kładli *BielSpr* 24v.

Zwrot: »wojsko kłaść« (2): *BielKron* 39v; *Mensores etiam dicti sunt. Ktorzy vmieyą obóz toczyć/ Wojsko kłaść w polu. Mącz* 219d.

ι. *Wystawiać, wykładać na sprzedaż po określonej cenie (o towarach) (6)* :

Zwrot: »kłaść na frymarku [za ile]« (6): *Ktori kładzie na frimarku za 8. zło KłosAlg* G3v, G3v, G4 [4 r.].

β. *Utawierdzać (w różny sposób) na powierzchni; ponere PolAnt (52)* : *RejZwierz* 143; *Spondylus [...]/ paciorek zwłaczczá który niewiályty kładą ná wrzeciono áby lepiej wartáło. Mącz* 410c; *Limbolarius – Ten kto brami roby y kładze. Calep* 604a.

W przen (2) : zá wroty y (za) podwoiem kładłás pámięć [tu = posqgi] twoię *BudBib Is* 57/8; [kościół] świecom tym pod łąwą gorzeć niedopuscił: ále ie kładł ná świecznik łąwy y rozgłózenia wielkiego pińaniem y kázaniem/ żeby świeciły domownikom wżytkim y łyynom Bożym. *SkarŻyw* A5v.

α. *Umieszczać na płaszczyźnie znaki, malować, pisać, kreślić, tłoczyć piętna; imponere, imprimere JanStat (47)* : Na przodku łąów polńkich miał[to] x ks kładziemy/ wżakże nie miał[to] kłz *MurzOrt* B3, B3; *BielKom* D2; *BielKron* Mmmm2; *Graphis [...]*, *Nauká málarńka która z linij tilko yeft/ To yeft/ nie kładzie rozmáytich farb yedno yednę. Mącz* 148c, 502a [2 r.]; *Ktemu/ niepotrzebáby ták było y napińow łąwych prorokom kłaść/ ná pocżátku ksiąg BudNT* Hh4; *CzechRozm* 64; *Vżywamy bowiém liter w pińaniu więcý niż potrzebá: kładziemy opák litery nie ták iáko trzebá JanNKar* D2, Ev, E2, Fv, Gv, G3; *JanNKarKoch* G, G2 [3 r.]; *JanNKarOrz* F3v [3 r.]; *SarnStat* 494.

kłaść na co (7): *GliczKsiąż* K4; [*Lech*] ná chorągwie kazał kłaść Orłá za herb. *BielKron* 339v; *Aera, nota numeri est, puta in moneta notabatur numerus quem valebat. Liczbá ktora kładą ná grońze/ yáko wiele płácą/ yáko na trzigróńznikach/ áłbo fześcigróńznikach y ná iney monecie. Mącz* 4d, 49c. *Cf Zwrot.*

W charakterystycznych połączeniach: kłaść farbę (3), figurę, karaktery, kreskę (2), kształt (2), linią, litery (2), napis, punkt (2); kłaść na chorągwie, na grosze, na lice, na stada, na tarczach.

Zwrot: »znaki, piętna kłaść« [w tym: na co (3), na czym (1)] = *signa imponere a. imprimere JanStat* [szyk zmienny] (5 : 2): *BielSpr* 14v; *Vrządnik y Włodarz łątárńzy máią Dworki dogłędác: bo piętná nie iedno dla fałżu á plugáwey łąpráwy káżdá Dworká ma kłaść/ ále też y dla miáry máłłá. GostGosp* 126; *Dla tego obiecuemy to wczynić/ y frodze zákáżemy miáłtóm Prufkim/ áby iefli chcą monetę bić/ [...] łątáre znáki ná nie kładli/ á náłżych znáków nie śmieli wżywác. SarnStat* 409 [idem 1131], 518, 927, 1131; *GostCast* 25.

W przen (8) : (*nagł*) *Do Orla Slawnei Koroni Polńkiei Kleinotu (–) [...] Pierńi podziurawiwńzi chibiales iufz gebi/ Klades vonna lelya [herb W alezjuszów] tam y trupie zebi [herb Batorych]. PaprUp* Av.

Zwrot: »kłaść krzyż (święty), znamię, znak« [w tym: na kogo, na co (5), na czym (1)] = *żegnać (się) znakiem krzyża* [szyk zmienny] (5 : 1 : 1): *Gdzie iuż thám Rodzicy ofiáruią/ ręczą/ y pońlubią ono dzieciátko Pánu Bogu/ á kładą ná nie znák z wody á z Duchá s. RejPos* 152v; *W komorách/*

ná ściánách/ ná oknách/ y ná czołá y fercá nálze z wielką chucią krzyż kładzmy. *SkarŻyw* 92, 92, 101, 142, 399, 458.

αα. *W zapisie ułamka umieszczać cyfry nad lub pod linią (5)*: Kładz zawsze oŃtatni termin na liniach *KłosAlg* E3; Tedi złam całą liczbę przez łwego mianowacza z przydaniem licznika: produktum na miełtczu licznika kładacz *KłosAlg* F3, F3 [2 r.], F3v.

c. *Przykładać, dotykać powierzchni; imponere, superponere Vulg (62)*:

kłaść na kogo, na co (39): *KrowObr* 83; Kxiążetá przełthawáli mowić/ á pálec kładli ná vfthá fwoie. *Leop Iob* 29/9; *OrzQuin* T4 [2 r.]. [Cf **a. ε.** »ogłow kłaść« *KrowObr* 83.] Cf *Zwroty*.

Kłaść na czym (1): Oblicze ij fwee vfthá na twych pierfiách kładę/ łerdecznie cie tzałuię *OpecŻyw* 18v.

Zwroty: »olej łwięty, pomazanie ostatnie oleju łwiętego kłaść [na kogo]« (1 : 1): Pomázanie oŃtatnie Oleiu S. kładá ná vmarłe *SkarJedn* 347; *LatHar* 649.

»ręce kłaść [na kogo]« = *czynić znak łogosláwieństwa; imponere manus Vulg [szyk zmienny] (28)*: *OpecŻyw* 173; áby [...] Dijáby wyrzucáli/ węże bráli/ ná niemocne ręce kładli/ á lepiey łie mieli *KrowObr* 82, 120, 123, 124; *Leop Mar* 6/5, 10/16, *Act* 13/3; *BielKron* 161; *BiałKat* 263v; Bo Błkup kiedy kogo ná Kápłáńłtwo łwięci/ tedy naprzod ręce nań kładzie ze włyłtkimi Kápłany ktorzy przy tym łtoią. *KuczłKat* 245; *WujJud* 159v; *CzechRozm* 258v; *SkarŻyw* 134, [237], 319, 455, 536; *LatHar* 538; *WujNT* 77, *Mar* 6/5, 10/16, 16/18, *Luc* 4/40, s. 297, *Act* 6/6; *SkarKaz* 206a, 608b.

»[na kogo] ręce kłaść« = *podnosić na kogo ręce, gwałcić nietykalność, atakować (1)*: Rołkazał Saul łłuzebnikom áby łie rzućili ná kápłany á pobili łe. Ale łłuzebnicy łiechcieli ná pomázáńce Boże ręku łwoich kłaść. *BielKron* 66v.

»kłaść ręce [na co]« = *czynić znak przysięgi; przysięgać na co (2)*: włóżył rękę ná koronę/ wołá łłofem wielkim do włyłtkiego páńłtwá w koronie przełżonego/ áby łie ktey koronie przyznawáli/ á ná łię kładáć ręce łwe/ łey wierność y połłuzzeńłtwo przyłięgáli *BielKron* 329v, 329v.

»kłaść rękę na piersi« [o *geście grzečnołciowym, częłci paradnego ukłonu*] (1): obroćiwłzy łie kniemu/ po Turecku łie vłkonił [poseł turecki] kładáć rękę ná pierłi *BielKron* 332.

»rękę kłaść [na co]« = *sięgać po co (1)*: Trzeći krepel był pełen łrebrá y złotá czyłłtego/ á to známionuie łiebo w ktorým łełł łkarb łiewymowny/ áłe máłł łákwowych ktorzyby rękę kładli ná ten krepel *HistRzym* 122v.

W przel (1):

Zwrot: »stopy torem [czyim] kłaść« = *iść za kimś, nałładować, wzorować się (1)*: łłczełłwiy/ który łie był łieđzy złęmi w rádzie/ Ani łłłp łwoich torem grzełłżnych łudzi kładzie *KochPs* 3.

α. *Okładać, przykładać (o lekarstwach i opatrunkach) (19)*: gdi łie pierwłżá máłcią rana wyczyłłci/ thedy potym tę kłáć áż do kończa *FalZioł* V 107v, V 107, 108v; vćiąwłzy darń s trawą v ognią go zágrzáć/ á ná ono łiełłce przyłżożyć/ á to czynić po trzy kroć zárázem/ á darnię záł kładz łákw łe wymował *SienLek* 153v; Czynią tedy łák/ dni kłłká w wodzie łye párzá/ áby ćiało omyłł/ á łákwoby kęł zmiękczoneł/ tym łnádnięý łłotem okłádáńe być mogłł. Potym/ to łłoto kładáć przez dni kłłkánałłcie/ záwłđy w wáńnie omywáią *Oczko* 18, 31v.

kłaść na co (12): Zołć kozią kładą na fifthuły z fokiem łuczowym *FalZioł* IV 6b, I 151a, IV 59c, V 71, 109v, 116; *RejZwierz* 63; Dobrze théz ná bolączki morowé kłaść/ ślimaki tłuczoné/ s piołynem z rutą y z przymiotowym żielim. *SienLek* 126, 77 [2 r.]; *Oczko* 32v [2 r.].

kłaść w co (1): Też vwarz to ziele tak y s koczlaniem á w tym gębkę maczay á przykhładay na ociekliny/ Gdy ie kto łobie w boki kładzie/ zachowawa nogi od dny *FalZioł* I 141d.

W charakterystycznych połączeniach: kłaść błoto, gębkę, plastr; kłaść na bolączki (2), *na brzuch, na fistuły, na rany, na wrzody, na zqb* (2), *na żołądek* (3); *w boki kłaść*.

Przysłowie: KOniecpolłkim ácz názbyt/ nie zbywa vrody/ Ale dobroć tę by mógł/ kłaść fnádz y ná wrzody. *RejZwierz* 63.

β. Zakładać, nakładać, przykładać (o strzałach do łuku) (2) :

Zwrot: »kłaść strzałę na łuk« [szyk zmienny] (2): Przyştąpił bliżey ku obrázu/ á ftrzałę [!] kładzie ná łuk ku ftrzeniu *HistRzym* 55v, 55.

B. Umieszczać wewnątrz czegoś, w czymś; wkładać, wsuwać, wrzucać, chować; ponere Vulg, PolAnt; imponere, mittere Vulg, Cn; proicere PolAnt; inicere, referre Modrz; iactare Vulg; deponere JanStat (228) : á czebulę pierwey vwarzywfy w wodzie dobrze z siekawfy ią drobno/ potym ocztu przyley á kładz riby *FalZioł* IV 42a; *LibMal* 1544/89v [2 r.]; *KrowObr* 219v; Gdyż to ząwżdy w żołądku iáko młoto w kádzi/ Leży/ w ktorym robacy zámnożą fie rádzi. Bowiem co tám wleimy y co tám kładzemy/ Tymże zálię ná świecie by bydło żywiemy. *RejWiz* 61v; *Leop Gen* 30/42; *BielKron* 456v; *BielSpr* 63; *BudBib* 4.Reg 12/9; też chleff w tele stodoli. Gdzie tam łzwoie zyto moŕze kłaŕz [!] *ZapKóscier* 1584/43; *WujNT Mar* 12/41.

kłaść do czego (41): Byście mi dáli pobory/ Kładli ie do mey komory. *BierEz* F; *FalZioł* I 155b, IV 38c, 45d, 48d, V 65; Ten gdy przez wiele czałow á długo łłow niektorich niemogł wymowić do swoich vft kamyczek kładł, aby potim przelstornie mowić mogł. *BielŻyw* 59; *LibMal* 1547/128; *Leop Gen* 30/41; ábowiem gdy Tátárowie łzli s Polłki z ludzi fercá wybrawfy w iádziech wielkich moczyli á do wod kładli *BielKron* 366, 420; ty gáleczi po trzy nocy łobie kładz do máćice trzy przez iednę noc *SienLek* 112, 192; *WujJudConf* 255v; *BudBib* I 336c marg; *Strum* G2, N3v, N4v; *ModrzBaz* [38]v; *WerGośc* 217; *GostGosp* 52, 158; *WujNT* 117 marg; *PaxLiz* C4. Cf »kłaść do ognia«, »do rany kłaść«, »kłaść do skarbu«, »wędzidło do gęby kłaść«.

kłaść między co (1): bo oni kiedi máią zły iáki czerwony złoty/ kładą gi poŕpolicie między wiele dobrych *Górndworz* Q6.

kłaść na co (6): *BielKron* 382; *Mącz* 395d; A w téy chorobie warz mu żyto iaré w wodzie/ kładzże mu go ná iákie niecki ná ziemi/ áby chyłem iadł *SienLek* 183v. Cf »kłaść na ogień«.

kłaść pod co (4): Proch z nich naprzeciw paraliżowi ięzyka pomaga gdy gi pod ięzyk kładą aze fie sam rozpułci *FalZioł* IV 8a, IV 50d, V 95; [Tatarowie] wiele ludzi poŕiekli áż krew łtrumieniem ciekłá do Wilfy/ drugie pod lod kładąc thopili. *BielKron* 361v.

kłaść w co (66): *BierEz* P2v; przyŕzła żyznołtz siedm lat a zboże wfnopyu kładzýono wgumná *HistJóz* C; *FalZioł* I 9c, 70d, 151a, IV 16b, 44a (9); *KłosAlg* A3v; Item zeznal yŕch v hannuŕza Murarza skrzinką wdomv stojącza wktthora pyenyadze łfinku kłada wnoczi wilupyll a fnyey 12 zlotich pyenyedzi vkradł *LibMal* 1548/142v; *MurzNT* 188v marg; A ná koniec wapno fwięćicie/ y kładąc

Reliquie w ołtarz/ [...] Thák mowiąc Páná Bogá bluznićie. *KrowObr* 101, 197v; *Leop Gen* 30/41; á w ony dziury kładą kámienie kofztowne/ iálne piękne/ miłternym działem ofádzone *BielKron* 445, 28, 465; *Mqcz* 85a, 325d, 456b; Niektorzy ípaliwłzy łkorę bobrową popioł s niey zmázia zmiefzawłzy wnozdrze kładą *SienLek* 73v, 73v, 111, 117v, 173; *KuczbKat* 145 *marg*; Smáczniey fie więc pije piwo/ Gdy w komin kładą łuczywo. *RejZwierc* 237; *BielSpr* 9, 73v; *RejPosRozpr* c; *Strum* F2, Gv, G2, I, M2v; *KarnNap* B4; *SkarJedn* 232, 254; oná pokuty łobie przyczyniła: kámienie w łofzko kładąc *SkarŻyw* 225; *StryjKron* 161; *KochFr* 35; Siáná w brogi iednákie kłaść: drobne z drobnym/ miążłze z miążłzym/ pogodne z pogodnym. *GostGosp* 18, 108, 118; *WujNT Ioann* 12/6. Cf *kłaść w co ku czemu*; *Zwroty*.

kłaść w co ku czemu (1): w thym bawełnę maczay á w łono ku máciy kładź. *SienLek* 111.

kłaść za co (1): Nie kładź mię zá boty/ Zálpiewałz bez noty. *RejZwierc* 239.

kłaść na czym (1): Słowo /Ach/ znáczy naczynie/ ktore mogł przenosić/ ná którym ogień kładziono. *BudBib* I 394b *marg*.

kłaść w czym (2): Stawiali też przy onych ognikach pudła abo kobiele łyczane w ktorych kładli karmie *MiechGlab* [90]; *Calep* 145b.

W charakterystycznych połączeniach: kłaść do broga (w brog) (2), *do komory, do krobki, do obory (w oborę)* (2), *do wody (w wodę)* (4), *w garnce, w gumna, w naczynie, w wor, w ziemię* (3).

Zwroty: »w mieszek kłaść« (1): Ty fię dzierz tych łow/ co ie w miefzek kładą (*marg*) *Szuldbryfy*/ ábo cyrográfy. (-) Nie gardź mą rádá. *KlonFlis* H2.

»kłaść na ogień, w ogień, do ognia« = *ponere in ignem Vulg, PolAnt* [szyk zmienny] (3 : 2 : 2): y owłzem złotniczy gdy probuią złotha kładą ie w ogień *FalZioł* III 34b, III 34b; A gdy Páweł názbierał niemáłą gromadę chrołthu y kładł ná ogień/ Zmijá wćiekáiąc przed gorácem/ vchwyćiła fie ręki iegó. *Leop Act* 28/3; *BielKron* 269; *GórnDworz* Mm; *BudBib* 4.Reg 19/18; *WujNT Act* 28/3.

»w ranę, do rany kłaść« (7 : 1): tedi nie trzeba żadnego plałtru na wierzch przykádáyć [!]/ ani w ranę żadnego knothu nie kłać *FalZioł* V 111; *Mqcz* 195a, 276a, 289d, 470c; *SienLek* 145, 185; *Linamentum* – Z chałti niech [*lege*: z chusty mech] ktori do rąn kładą. *Calep* 607a.

»kłaść ręką« (1): tedy ie wkładz w worek z rzadkie^{go} płotna/ aby z nich włzytka wilgotność wyfzła nadoł/ á kładz ie ręką abys gich nie pogniotł warzechą *FalZioł* IV 35b.

»kłaść do skarbu, do skrzynie (a. skrzynek), do korbony, do skarbnice, w skrzynie« = *proicere in arcam PolAnt; ad aerarium referre Modrz; iactare a. mittere in corbonam (a. gazophylacium) Vulg; ad thesaurum deponere JanStat* [szyk zmienny] (7 : 2 : 2 : 1 : 1): *HistJóz* E2v; pienádze im w ręce tkáli/ y w łkrzynie kładli *KrowObr* 80; *BibRadz* 2Par 24/10; *RejPos* 119v; *ModrzBaz* 125; Nielakomciefz fie nathe łorgielti [...]/ nieklaccije ich do Skarbu łwego *Paprup* Kv; *LatHar* 697; Arcykáplani wzięwłzy ony łrebrniki/ mowili: Nie godzi fię ich kłaść do korbony *WujNT Matth* 27/6 [*przekład tego samego tekstu LatHar* 697], s. 167, *Mar* 12/41, 43, *Ccccc2v*; *SarnStat* 377.

»w usta kłaść« = *jeść* (2): A cobych ia to w vftá kładł/ Będęc tám lepsze karmie iadł *BierEz* P; *SeklKat* Fv.

»wędzidło do gęby, w gębę kłaść« (2 : 1): *RejAp* 153; *RejZwierc* 91; Oto koniom wędzidła do gęby kładziemy [*frena in ora mittimus*]/ áby nam połufzni byli *BudNT Iac* 3/3.

»w zanadra, zanadra kłaść« [szyk zmienny] (3 : 1): *BielKron* 420v; *Insertare manum in sinum, Vltáwicznie ręce zánádrá kłaść. Mącz* 388b; *RejZwierc* 239; drudzy zakonnicy [...] poczną go rospálować/ máiąc zá to/ áby w zánádrá kładł pieniądze *WerGość* 217 [*przekład tego samego tekstu BielKron*].

Szereg: »brać a kłaść« (3): chcąc tego dofwiańczyć/ przyniefiono węgle rospalone do niego/kthore (iáko dzyecię) brał á w vltá kładł y ípárzył fie w ięzyk *BielKron* 28, 420; *WerGość* 217.

W przén (22) : A iż mol gryzie íkarb ziemfki Kazał gi bog kłáć niebiefki *RejRozpr* B4v.

kłaść w co (7): káždy wiek człowieczy kładąc w nálfzę głowę/ ine/ á ine mylli/ przynośi s fobą/ y to co chwálic/ y to czo gánić może. *GórnDworz* K3, F2v; *KmitaPsal* Av; Ia wftyłtkie grzechy moie/ wfelkie wyftępk y niepilności moie/ kładę w krwáwe rany twoie *LatHar* 71. *Cf* »w mieszek kłaść«, »w pamięć kłaść«, »kłaść w uszy«.

kłaść w czym (3): kładzcie íobie íkarb w niebie/ gdzie áni rdzá áni mol niepfuie/ áni złodzieie vkrádną. *SkarŻyw* 101; *GosłCast* 43. *Cf* »w úsciech kłaść«.

Zwroty: »kłaść do dziurawego miecha« (1): á ten co weźmie naiem íwoy/ kłaść gi będzie do dziuráwego miechá [*qui locabit se in sacco pertuso*]. *BibRadz* Agg 1/6.

»[komu] w mieszek kłaść« (1): Nie przyftaway k iego rádzye/ Nie zá zbożec w miefzek kładzye *BielKom* F2v.

»[komu] w pamięć kłaść« = *sprawiáć by ktoś zapamiętał* (1): dodawa mu takyey rády kthorą mu wpámyęc kładzcie *GliczKsiąż* N5.

»kłaść serce [do kogo, do czego (2), przeciwko komu (1)]« [*kalka z hebr.*] = *dbać, starać się* (3): Proffę niechay Pan moy Krol niekładzcie íercá [*ne ponat ... cor*] íwego przeciwko mężowi themu złemu Nábálowi *Leop* 1.Reg 25/25; Coż (ieft) człowiek iż go wielmożyfz/ á iż ták o nim małz ítáránie (*marg*) wł. á iż kładziefz do niego íerce twoie? (–). *BudBib* *Iob* 7/17, I 174c *marg*.

»kłaść do serca [czyjego]« [*kalka z hebr.*] = *zwrácać uwagę, polecać uwadze; ponere in corde* *Vulg* [szyk zmienny] (4): *CzechEp* 376; Kładziefz wy do íerc wálznych te powieści (*marg*) To ieft, pilnie vważaycie, ábo pilnie słuchaycie. Hebráífm. (–) *WujNT* *Luc* 9/44, *Luc* 1/66, 21/14.

»kłaść do uszu [czyich], w uszy [do kogo]« [szyk zmienny] (1 : 1): *GrochKal* 18; Sláchetne Nereides/ głos íwoy ták zálofny Kładły w vfy do mściwey Proferpiny *SapEpit* A2v.

»w úsciech [komu], do ust [czyich] kłaść« = *kazać mówić o Czymś* (1 : 1): Bo chytry Czárt w vściech im Chryftufa y Ewángelią kładzcie/ ále w poftępkách y w końcu ich íwoie kroleftwo/ to ieft zápomnienie Boga práwego/ funduie y ízerzy. *SkarŻyw* 92; *CzechEp* 123.

»w wnétrzności kłaść« = *wcielać, włączáć* (1): téfz źemie [...] przyłączywfy ie przerzeczonému Króleftwu Polfkiému powtóre wcielamy/ y práwie wwnétrzności kładzimy [*invisceramus* *JanStat* 744] *SarnStat* 987.

a. *Grzebać, chowáć* (o zmarłych); *ponere* *Vulg* (9) : AVguftus gdy wzięł miáfto/ gdzie krole kładziono/ Tedy mu potym kościoł wielki otworzono. *RejZwierz* 7v; Vmárłych ciał Turcy nie kładą v kościołá/ máiąc to íobie zá íprofná rzecz/ ále ofobno w polu fie chowáią. *BielKron* 261, 172; *SkarŻyw* 185; *WujNT* *Mar* 15/47.

W charakterystycznych połączeniach: *kłaść ciało* (4); *kłaść u kościoła, w kościele*.

Zwrot: »kłaść do grobu, w grob« [szyk zmienny] (2 : 2): A gdy go w grob kładziono/ ná ziemi leżáá. *RejFig* Aa8v; *BielKron* 171v; *RejAp* 91v; Y vyźrzá [...] cíálá ich przez pułczwartá dniá: a cíál ich nie dopułzczá kłaść w groby [*poni in monumentis*]. *WujNT Apoc* 11/9 [*przekład tego samego tekstu RejAp*].

b. *Umieszczać w jakimś systemie, podług porządku, reguły, kolejno; układać; ponere Vulg; intercalare, intericere, interponere, interserere Cn (43) : SkarŻyw* 257; *CzechEp* 294; Modlitwę ná końcu/ álbo według świętá iey/ álbo według nabożeńtwá twego kłaść y odmieniać możelz *LatHar* 506.

W przen (5) :

Zwrot: »kłaść w poczet, ku sumie« = *zaliczać* [szyk zmienny] (4 : 1): Pokolenia Lewi nielicz/ áni ich kładz ku summie fynow Iíráelńkich [*neque ponens summam eorum cum filiis Israel*] *Leop Num* 1/49; *WujJudConf* 145v; Nie kładz mię w poczet z ludźmi niepráwemi *KochPs* 39; *CzechEp* 84, 419.

Przen z Umieszczać w czasie (1) : W tym bych był podobno zbłądził/ kiedybym był dał Iego M. pánu Ociefkiemu Kánclerńki tytuł: ábo pánu Zebrzidowńkiemu Káśzteláńńki/ bo thego czáfu kiedy ia the rozmowy kładę/ ielzczę tych oni tytułow nie mieli. *GórnDworz* B6.

α. *Umieszczać w tekście; apponere JanStat; includere, inserere Cn (35) :* A ty wśzytki ofiáry miánowane dobytká y ptáłtwá rozumie sie wśzędzye ná zdrowe/ gdzyekolwie písmo śwíte kładzye niepómázáne/ á nie ná pśtre iáko drudzy rozumieią. *BielKron* 38v; *GórnDworz* B2, B4; Abowiem wiele ielz w písmie ś. tákiey mowy / gdzie Artykuł [= *rodzajnik*] ten to ich/ mowię/ he/ háiedia/ kładá *CzechRozm* 133v, 268; *SarnStat* 461.

kłaść w co (3): CzechRozm 101; FRáńzki nieprzepláconé/ wdźięczné fráńzki moie/ W które ia wśzytki kładę táiemnice swoie. *KochFr* 107; *PowodPr* 23.

kłaść na czym (1): I łaczunki pieniężne ktore o krzywdy abo o škody na pozwiech kładá mayá bycz tak miarkovane, vazne, iáko škoda ielz vazna *ComCrac* 18v.

kłaść w czym (5): UstPraw I; *OrzQuin* E4; Náđ to y Ieronim nie kładzie iych [*tych słów*] wśwoiem *Kommentarzu*. *BudNT przedm* b6v; á Grecki Theodoretus ten list w hiftoryey swoiey kładzie *SkarJedn* 126. Cf *Zwrot*.

Zwrot: »kłaść w tekście« (1): Iedno tá ielz różność: iż Lácińńki [*tekst*]/ iáko pewnieyśzy/ kładziemy w łámych *texcie*: á Graecki gdzie się kolwiek z Lácińńkim nie zgadza/ ná brzegu znáczymy. *WujNT przedm* 16.

αα. *Umieszczać w określonym miejsca tekstu, w określonej kolejności (20) :*

kłaść przed czym (2): CzechRozm 267; S. Lukáśz te słowá kładzie przed poświęcániem. *WujNT* 116.

kłaść za czym (1): Gdyż oprócz Bogá iednego Iehowy/ [...] Bogá żadnego inśzego tákiego nie máłz/ w czym mu y łámi wykłádcze Mízey Papielńkiey słowá ty przypomináiąc *Sanctus* s.s. święty ś.ś. y swoiego *Kanonu* wietńzego pierwśze słowá zá tym zaráz kładáć. *Te igitur clementissime pater per Iesum Christum et c.* świádectwo dáią *CzechEp* 286.

kłaść przy czym (1): Ciz mowiá że ie [*Księgi Kronik*] piłáł Ezrafz. Y dla tego ie przy Ezrafzu kładá. *BudBib* I 219.

Zwroty: »na [którym] miejscu kłaść« (5): *SkarJedn* 75; Formularze pozwów tu ná tym mieyfcu w inżnych Státućiéch kładą: álem ia ie ná końcu Metryki w drugiéy części Metryki położył *SarnStat* 757. *Cf* »na pierwszym miejscu kłaść«.

»kłaść na ostatek« (1): Nie gań łtobroźnego gumná/ choć máły przydáték/ Kładę tu náóftátek. *KlonŻal* C2.

»na pierwszym miejscu, pierwsze(go), pierwej kłaść« [szyk zmienny] (3 : 2 : 1): Auguštyn S. wylicza Bifkupy Rzymńkie/ y kładzie pierwżego Piotrá S. *SkarJedn* 92, 75, 89, 242; *WujNT* 396; á miedzy dwunaścíą przenawyższy ieden Piotr ktorego tu ná czele Pan łtáwi/ y wżyscy trzy Ewángeliřtowie ná pierwżym go mieyfcu kładą. *SkarKaz* 606b.

»naprzod (a. wprzod), na początku kłaść« [szyk zmienny] (5 : 2): y thákžechmy naprzod w káżdych kfięgách kładli Argumentá *BibRadz* *5v; *CzechRozm* 139v; *CzechEp* 317; *NiemObr* 37; Czytay Hieronymá S. in epi: ad Paulinum, ktorą kładą ná początku Bibliey. *WujNT* 427 marg; *SarnStat* 1301; *SkarKaz* 485b.

c. *Dawać, używać jako składnika do produkcji czegoś (19) :*

kłaść w co (3): *FalZioł* I 16d; Suber, Drzewo którego skórę w pántofle kładą/ kórká. *Mącz* 425c, 31a.

W przén [w co] (2) : Siodmą gwíáždę kładątz łpowiednicy w iéy korohę/ chwálątz iá tak mowili *OpecŻyw* 180v, 179v.

a. *Dodawać do czegoś, mieszać z czymś (o miksturach różnego rodzaju); ponere JanStat (14) :* gdy migdałow łódkich oleyku ktemu przimieszálz nicz niekładącz z oliwy tedy lepiej będzie. *FalZioł* I 19c, I 19c, V 19c, 115.

kłaść w co (9): á namazuy miefcze oblazłe albo kładz ty łoki albo ziele łamo wług á myi łobie głowę tym ługiem *FalZioł* I 27a, I 8a, IV 20a; Nectarea, Ziele Allantowy korzeń który w wino kładą. *Mącz* 244a, 449d; *SienLek* 47, 85v, 192; *GórnDworz* Ee8.

kłaść za co (1): IZ wiele z Aptékářzów nie máiac rzeczy potrzebnych ku lékárřtóm iednę rzecz zá drugą zwykli kłaść *SarnStat* 273.

W charakterystycznych połączeniach: kłaść w lekarzstwa, w ług (2), w picie, w wino, w wosk.

2. *Doprowadzać do pozycji leżącej z poprzedniej pionowej (2) :*

Zwrot: »na wznak kłaść« = *resupinare, supinare Calep* (2): Resupino – Nawznak kładę. *Calep* 919a, 1034a.

II. *O różnych formach ustosunkowania się do treści, sensu (452) :*

1. *Stosować, używać, posługiwać się w celu dokonania jakiejś operacji myślowej [co] (82) :*

a. *Przedkładać, pokazywać w celu zastanowienia się, porównania albo wyboru, proponować; udowodniuć; oskrzegać; ponere, proponere Vulg, Modrz; conferre Mącz, Cn; accipere PolAnt; adaequare, aequiparare, assimilare, coaequare, commetiri, comparare, compendere, componere, contendere, exaequare (ad regulam), expendere, collationem a. parem rationem facere, paria facere a. reddere Cn (78) :* *Mącz* 122c; *RejPos* 85; *BiałKat* 348v; *ModrzBaz* 92v; Powiem ieden temu rowny przykład/ ktory S. Auguštyn kładzie. *SkarŻyw* 76; Opufzczám tu dowody/ ktore vczeni doktorowie około tego [sprawy bóřtwa Chrystusa] kładą *CzechEp* 148.

kłaść komu (48): Oto ia teraz wam kładę przeklęcie y błogosławieństwo przed oblicznością Pána nałzego. *RejPos* 63v, 63v [2 r.]; wważaycie [*considerate*] to łobie (*marg*) Wł/ kładzcie łobie [*ponite vobis*] ec. (—) *BudBib Iudic* 19/30. Cf »kłaść przed oczy«.

kłaść naprzeciw czemu (2): Na przecyw łmyercy ktoram záfluzil kladz łmyerc ye⁸⁰ [*Chrystusa*]. *BierRaj* 23v; *WujNT* 687.

kłaść przed kogo, przed co (48): gdychmy niewdzięczni tego ták świętego á miłościwego powołania iego/ á tych ták miłościwych obietnic iego/ kthore przed nas kładzie *RejPos* 159v. Cf »kłaść przed oczy«.

kłaść przed kim, przed czym (3): Oto kładę przed wámi drogę żywotá y drogę śmierci [*do coram vobis*]. *BibRadz Ier* 21/8. Cf »kłaść przed oczyma«.

Zwroty: »kłaść przed oczy, na oczy, przed oczyma« [*w tym: komu* (44), *czyje* (8)] = *proponere in conspectu, ponere ante oculos Vulg*; (*pro*)*ponere ob oculos Modrz* [*szyk zmienny*] (47 : 7 : 2): Nigdy nie kładł miły panie przed oczyma mema rzeczy nie łprawiedliwej *WróbŻółt* 100/3 [*przekład tego samego tekstu LubPs* X2v, *Leop*]; *RejJóz* H5; *LubPs* C2v *marg*, 06v *marg*, T4, X2v; *KrowObr* 9, 108; *RejWiz* 134; *Leop Deut* 11/26, *Ps* 100/3, *3.Mach* 4/4; *RejZwierz* A5v; *SarnUzn* D3; ále połytał do vřth Prorockich Duchá łwego świętego/ ktorzy temu to nędznemu człowiekowi záwždy kładli przed oczy on nędzny vpadek iego. *RejAp* 1v, 1v, 9v, 165; *GórnDworz* Dv, H7; *RejPos* 72, 192, 196, 214, 253; *BiałKat* 51; *KuczbKat* 255, 419; Iż otho wam kładę przed oczy wálze przeklętwo y błogosławieństwo/ złe y dobre/ obieraycieř łobie co chcecie wedle woley łwoiey. *RejZwierc* 5v [*przekład tego samego tekstu Leop Deut* 11/26], 180, 262v; *WujJud* 207; *RejPosWstaw* 21v, 22, [414]; Oni teř śmieřnie łá nıkczemni/ ktorzi pochlebuiác dźiatkam wielkich Pánów/ kładá im przed oczy/ bogáctwá/ możność/ zacność domu w ktorem fię vrodźiły/ á pirwey w ich łercá cedzá pychę y nádętość/ niźli iáká wiadomośc dobroci y łkromności. *ModrzBaz* 12, 65, 67v; *SkarŻyw* A4v, 82, 134, 206, 310, 552; *CzechEp* 23; *OrzJan* 18 [2 r.]; *LatHar* 79; *WujNT* 780, 833, 848; *SiebRozmyśl* M; *KlonKr* B; Iozáphát krol kładzie ná oczy tym łędziom ktore dawał: Pářrzcie/ práwi/ co czynicie, *SkarKaz* 2a; *GosłCast* 10, 59.

»kłaść przykład, na przykład, za przykład« [*szyk zmienny*] (1 : 1 : 1): *ListRzeř w.* 22; *RejPos* 301; A przeto z ták wielkiego y różlicznego orřzaku łwiádectw ktoreście łyřzeli/ iż koniecznie potrzebne iest po odpufzczeniu grzechu/ dořyc vczynienie/ kładę tedy przykład [...] o dořyc vczynieniu/ oto ták. *WysKaz* 31.

»na sztych kłaść« = *porównywać, przedstawiać; opponere Cn* (1): Co fię łiořtry krolewłkiey/ y łřkod dawnych tycze/ Więťřza to zálie v mnie/ niźby fię tu miała Przypomniec/ ábo ná ten łřtych kłaść *KochOdpr* C2.

α. *Wyznaczać, ustanawiać* (4) : *Praefinio* – Czel kładę. *Calep* 833a.

kłaść na kogo, na co (3): *PowodPr* 49; Ná te trzy łtopnie gniewu/ różne obwinienie Pan kładzie. *SkarKaz* 312b. Cf *Zwrot*.

Zwrot: »kłątwę [*na kogo*] kłaść« (1): áby do mężoboyřtwá [...] nie przychodziło: od tego iest iednánie y porownywanie/ ktore tu Pan IEZVS ořtro bárzo łtánowi y rořkázuię/ y wielką kłątwę ná vcznie łwoie kładzie. *SkarKaz* 315b.

b. Używać w działaniach matematycznych (tu mnożyć) (4) :

Z liczebnikiem krotnym (2): kładźże tedy łto y ośmdzieśiąt łżeść kroć/ á naydziełz włzytkiego tyśiąc y ośmdzieśiąt *GrzepGeom* M2v, M3.

W przem (2) :

Z liczebnikiem krotnym (1): Nie dwákroć/ lecz łto kładąc/ naydziełz ich gorzimi Gdy złé z dobrym ná łzałách położyłz przed nimi. *GosłCast* 44.

Z liczebnikiem głównym w I pl (1): Niech liczą Fábíuľá/ niech tyśiącmi kładą/ Cámíluľow/ łą przedm ták woyną íák ráďą/ Krolom znáčne Kśiążetá cni Rádźiwílowie *SapEpit* A3.

2. Informować, podawać do wiadomości, wykladać, przedstawiać, mówić lub pisać o czymś, tłumaczyć (38) : *PatKaz III* 97; Bo ták íako Theodoretus Grecki kładzie/ pífali do Dámáľa w ty łłowá. *SkarJedn* 178.

kłaść co (19): *LibMal* 1548/144v; *LubPs* Y6v; *KrowObr* 55; *RejPosWstaw* [110²]v; A ták ty powieday/ co tego zá przyczynę kładą/ żeby mieyľcá tego pierwłżego niełłufznie Mátheuľz z Ezáíalźá zzywał *CzechRozm* 125, 208v; *SkarŻyw* 257, 278; Miechouius/ y Wapowłki/ tákże Bielłki tey bitwy łkutku nie kładą *StryjKron* 697; *CzechEp* 267, 309, 343, 344, 386; *CzechEpPORz* **2v; *KochCzJan* A2v; *SkarKaz* 116a marg; dla wywodu lepłżego, y gruntownieyłżey rzeczy, kładę tu Orthogrąphią [...] Ianá Kochánowłkiego *JanNKar* D 3v. Cf *Kłaść co komu*.

kłaść co komu (1): Dziekąn nam wszytko kładzie *ActReg* 86.

kłaść o czym (1): EZáíalź [...]/ ktorego Ieronim s. píłze być zá iednego Ewányeliťę/ iż íáwnie o przyściú Páná Kryťtuľowym kładzye *BielKron* 93v.

Ze zdaniem dopełnieniowym [iż (3), zaimek względný (1)] (4): O dziwná rzecz/ iłż żádné píľmo przez kołciol łwíęty potwierdzone/ niekladzie tzo działál w onych leciech Iezus mily *OpecŻyw* [34]v; Przeto łwíęte píľmo kładzye iż rzekł Iakob : *Descendam in infernum lugens ad filium meum*. *BielKron* 16v; *RejAp* BB4v; *StryjKron* 697.

W charakterystycznych połączeniach: kłaść definitiones, modlitwy i obrządkí, nieomylną próbę, przyczynę (za przyczynę) (6), skutek bitwy, świadectwa; dziś kłaść.

Zwrot; »wespołek kłaść« = utożsamiać (1): A to dla te⁸⁰ wespołek kładziełz y miełzałz/ ábyście ludziom prółtyłm/ otzy zallonili *KrowObr* 55.

a. Cytować, przytaczać (12) : *Perpetrata est quippe definitio* [ták kładzie wedle *Vulgaty*: ále wedle textu Hebreyskiego ták stoi, zámknione iest, veżynione iest, *decifa est, facta est* [...]] *CzechEp* 414.

kłaść co (11) : Poty łą łłowá wyięte ztych łłťow Iakobitow/ ktore kładzie tęn to Nawárchus. *SkarJedn* 308, 216; *CzechEp* 135, 411; *ReszPrz* 60; Ale Zygmuntá trzecięgo przyśięgi niechćiałem łie ważyć przekłáďać: ále íako iest łámá w łobie, ták íą kładę. *SarnStat* 22, 101. Cf *Zwrot*.

Zwrot: »słowa [czyje (3), z kogo (4)] kłaść« [szyk zmienny] (4): *SkarJedn* 309; O znáku krzyżá S. in vitá S. Antonij/ tákie słowá S. Antoniego kładzie *SkarŻyw* 393; *CzechEp* 412; *SkarKaz* 382b.

3. Przedstawiać jakąś osobę, rzecz, fakt, właściwość jako przedmiot swojego lub czyjegoś osądu; uważać, sądzić, twierdzić, traktować; ponere Mącz, Cn; arripere, assumere, sumere, supponere, testari Cn (332) : Było od łtworzenia łwíatá 4610 [łat]. Niektorzy kładą wíęcey. *BielKron* 110v; Anyoł

[...] przyniośl Dánielowi ieść do Medyey/ drudzy kładą do Bábilonu. *BielKron* 111, 110v; Ponunt philosophi, Kładą/ to yeft piżą/ dżierzą ták. *Mącz* 309d; *CzechRozm* 170; *StryjKron* 447.

kłaść kogo, co [= że jest] (130): *KromRozm I* Q4v; Niektorzy ten Pfallm kładą o kroleſtwie Pána Kriſtuſowym *LubPs* P2v, B; *GroicPorz* mm3v; Kładli ftarzy Kozmografowie Infulę Tylen ná pułnocnym morzu *BielKron* 292v, A6 [2 r.], 80v, 111v, 118, 160v (16); *GrzegRóżn* B4, G2v; *RejAp* BB4; *GórnDworz* C8; *BiałKat* 103v, 111, 376; *GrzegŚm* 56; Coⁿfefsionifte przeciw Confefsiey Aufzpurſkiey tylko dwie Swiętołci kładą *WujJud* 159 marg, L16; Przezoż czći iego włafney z ludźmi ſwiętymi w rozdział ſpolny nie kładziemy. *WujJudConf* 58v, 59; *RejPosWstaw* 22; *CzechRozm* 139, 170, 170v; *PaprpPan* E; Ná którym potępiony ieſt Ewthyches Cárogrocki Archimándrytá/ który Boſką y ludzką náturę w Chryſtuſie zmiełzaną kładł. *SkarJedn* [A*2]v, 283, 291, 305, 306, 315, [d9]v; *SkarŻyw* 129 marg, 133 marg, 139 marg; Wapowſki roku od Chriſtuſſk [!] 550 á Hagecus 650 początek Lechowego pánowania kładą/ áczkolwiek dáwnieifzy čás inſzy kładą. *StryjKron* 452 marg, 1, 31, 41 marg, 123, 552; *CzechEp* 358; *ReszPrz* 57; *ZawJeft* 26; *LatHar* 129, 200, 706 marg; *WujNT* 110 marg, *Iac* 3 arg, s. 856; *WysKaz* 11, 15; STarzy niektorzy y nowi dźiſieyfzy heretycy nie kładą nierownoſci w grzechách *SkarKaz* 312a, 384a, 485b; *SkarKazSej* 662a. Cf *kłaść kogo, co miasto kogo, czego; kogo, co kim, czym; kogo, co za kogo, za co; co w czym; co za jakie; cum A cum inf;* »kłaść przyczynę«, »kłaść smak«.

kłaść kogo, co miasto kogo, czego (5): *BielKron* 21; Y Poetowie mowiąż o bogach/ wielekroć iednę płeć miálto drugiey kładą/ y miełzaią wſzytko połpołu. *GórnDworz* X8; ktorzy kładą cięmnoſć zá ſwiátłoſć/ á ſwiátłoſć zá cięmnoſć: ktorzy kładą gorzkie miálto ſłodkiego/ á ſłodkie miálto gorzkiego *CzechRozm* 218, 136v, 138.

Kłaść kogo, co kim, czym, którym (6): Abowim kładźye Konſtántynopolſką ſtolicę trzećią myędzy przednieyfſzymi *KromRozm III* P2; *Leop Ps* 51/9; *RejZwierz* 135; Dawa znác o wſzytkich fałefznych Prorocech ktorzy w náuce ſwey nie kładli ſobie celem Kryſtuſá ale indzie wwodźili myſli ludzkie. *BibRadz* II 57a marg; *RybGęſli* C4; *PowodPr* 65.

kłaść kogo, co za kogo, za co [= że jest kim, czym] (20): Zgadza ſye ſtym confefsio Auguſtana art. XI. gdźye teź wyaré kładą zá częlc pokuty *KromRozm I* H; *RejZwierz* 134; *BielKron* 276, 439; *GórnDworz* B3, E5, Bb5, Ddv; *CzechRozm* 62v, 148v; *PaprpPan* E2; *CzechEp* 199, 291, 313; Nie kładęć zá powinnoſć cudźich obyczaiów/ ále tylko/ áby ſię im przypátrzył *KochPij* C3; *SarnStat* 1270; *RybGęſli* C3v; *WujNT* 536. Cf *kłaść za co cum inf;* »za fundament kłaść«.

kłaść kogo, co za kogo, za co [= zamiast kogo, czego] (4): *BibRadz Is* 5/20; Tych Apollinow było trzey/ á czáfem Hiſtorikowie kładą iednego zá drugiego. *BielKron* 23; *CzechRozm* 218; *CzechEp* 372.

kłaść co w czym [= że jest czym] (1): Kthori kładziełz w obłoku wftápienie ſwoie [*qui ponis nubem ascensum tuum*] *WróbŻołt* 103/3.

kłaść co za jakie [= że jest jakie] (2): że miał do napráwy Nowego teſtamentu nád ine Cáltigatory kſięgi ſtárfze/ wízákze zá na ſtárfze kładzie ktorzym było dziewięć ſet lat *BudNT przedm* C6v; *LatHar* 200.

kłaść za co [= że jest czym] cum inf (1): Słuźyć/ y hołdowác tobie/ Kładę ia zá ſczęſcié ſobie. *KochFrag* 26.

cum A cum inf (20): Ieronim s. kładzycie ją być matką Abnera Hetmana Saulowego. *BielKron* 67v; Iego wcześn był Marcyon/ który kładł dwa bogi być/ iednego dobrego/ drugiego fprawiedliwego. *BielKron* 150; CZelką ziemię też kładą Kozmografowie być część Niemieckiey ziemię/ także Morawę y Śląsko. *BielKron* 291v; Aczkolwiek ftarzy náfzy Kronikarze kładli nas od Iawaná z Greki fpołu wynidz/ ále ktemu żadne⁸⁰ znáku nie mamy *BielKron* 335, 127v, 263, 337 [2 r.], 340, 461, 466; *BiałKat* 6, 376; *StryjKron* 31, 71, 145, 437; ále w náturze kładą go tylko być człowiekiem/ á Boftwo przyrodzone odwiezuiąc/ iákieś mu tylko pożyczáne (ktore prawdziwym Boftwem być nie może) przyczytáią. *CzechEp* 347, 348; *PowodPr* 18.

Ze zdaniem dopełnieniowym [iż (4), aby (1)] (5): *PatKaz III* 138; Tu zaś oto kędy wfpomina/ Iz on iák fławny zwycięcá w fławie zoftanie. Drudzy kładá/ Iz dla tego vniżenia w tych ciężkościách/ będye wywyzfzoná głowá iego. *LubPs* Z4; *RejZwierz* 134; *BielKron* 16v. Cf »za fundament kłaść«.

Zwroty: »za fundament kłaść« [*w tym: czemu (2), co (2), aby (1)*] (3): gdyż wodam Cieplicznym/ zá fundáment kładziemy/ áby w nie bárzo fłáby nie wchodził *Oczko* 13v; Tám cnotom dofkonałym przyuczáiąc fie/ á co dzień wiefzy w nich poftępek biorąc: pokorę á poftulzeńftwo zá fundáment duchownemu budowániu kładlá. *SkarŻyw* 192; *CzechEp* 315.

»kłaść przyczynę« [*szyk zmienny*] (5): *GliczKsiąż* D5; *LubPs* G3v marg, Z6v marg; *BiałKaz* C3; Bog chciał dáć onę ziemię Izráelká/ y żony Izráelkich fynow/ cudzoziemcom: á przyczynę tego kładzie tę/ iż wfzyfcy od máłego áż do wielkiego na zyfk cyháli [!] *CzechRozm* 109v.

»kłaść smak [*w czym*]« = *lubie* (1): Kładá fmak iákieś w iedle itelz w pićiu *CiekPotr* 18.

»w szacunek kłaść« = *brać pod uwagę, traktować jako godne uwagi* (1): A od thego co vbogi człowiek kłofáiąc częfto zá dworem/ náłoży ná Porádniki fwoie w práwie/ ná Prokuratory/ co w drodze ftrawi/ nic w fzacunek niekładá/ ná który kofzth nawięcey wynidzie. *GroicPorz* dd3.

a. *Szacować, oceniać, wartościować [kogo, co]* (26) : Iábłek wprawdzie nie rodzę/ lecz mię pan ták kładzie/ Iáko fczep náplodnieyfzy w Helperyfkim fádzie. *KochFr* 43.

kłaść za co (1): Ale w.m. thák tho zá náder gániebny wyftęp/ y frogi grzech kładziefz *GórnDworz* Bb5v.

kłaść jakim (2): *PatKaz II* 51v; Y tyś mię z tąd iuz kładł podobnym fobie *KochPs* 76.

kłaść jak (13): Okrom fławy poczciwey wfzytko kładzycie tanie *PaprPan* Qv; *GórnRozm* E4. Cf »lekce kłaść«, »kłaść niżej«, »wyszszej kłaść«, »zarowno kłaść«.

W charakterystycznych połączeniach: kłaść podło, podobnym sobie, tanie.

Zwroty: »lekce (a. lekko) (sobie) kłaść« (5): *RejKup* i8; Kálibáfzá gdy obaczył máły lud Skánderbegow/ iáł fie znich fmiác/ iż fie thák názbýt fmiáły mi czyniá/ lekko ie fobie kładác/ porwał fie nánie *BielKron* 245; *Strum* A2; *PaprUp* F2v; ftrzeż więc tego ráczy. Byś fobie lekce nie kładł ták nieprzyaciela *CzahTr* 13.

»[ktořą] kłaść miarą« = *umieszczać na którym miejscu* (1): Trzećie/ fercá ludzkiego/ złączenie/ ieft z wiarą/ To/ ácz pierwżego niźfze trzećią kładę miarą *GrabowSet* K.

»w jednej mierze kłaść« (1): Y Cicero íam dzyecińftwo/ íen/ nyemádrość/ opilftwo/ á głupofć/ w yedney myerze kładzycie/ gdy rozumye że ftych wflytkich narychley prawdę wflyfć może. *GliczKsiąż* 16.

»kłaść na miejscu [którym (1), czego (1)]« [szyk zmienny] (2): Sprobuemy też roskońzek fwiátá omylnego/ Co ie niektorzy kładą ná mieyfcu lepfzego. *RejWiz* 19v; *RejPosWiecz*² 92v.

»kłaść niżej« (1): To Krol kto Pan w miernym chlebie/ Pompy kładzie niżej fiebie *RybGęśli* C3.

»w tył, na zad kłaść« = *postferre Calep* [szyk zmienny] (1 : 1): wtył łobie kładziełz flowá moię *RejPs* 75v; *Calep* 826a.

»kłaść nade wszystko« (1): Kładę náde wżytko/ iáwnie dwu wielkicb Zborow S. wtorego y śiodmego napoważnieyfe świádectwo. *SkarJedn* 281.

»wy(sz)szej kłaść« (2): Alexánder wyfzłzey kładł náukę Homerowę/ niż fpráwy Achilliowe. *GórnDworz* G8, G8v.

»(za)rownó kłaść« (3): Serce niemylnie tufzy/ że cię z Bolefławy Rowno Polfká kłaść będzie *KochDryas* A2; *GórnRozm* D4, Kv.

a. *Przedkładać, woleć* (2) : otoż on człowyek ktory Bogá fwego/ Nye pokládał nigdy łobyie zá fwe wfpomożenyie/ Kładąc w chitrości w zdrádzie fwej to nędzne miefłkánie. *LubPs* N5; Iakobus Gorfki Doktor [...], on ktori Xiag wiele pifał. Vprzikrzel fie wam bel wprawdzie wpińaniu fwem dla tego ze kładł *voluptatem pro libertate*, alec mu to podobno przifzlo belo zgniewu *PaprUp* C.

b. *Przypisywać, upatrywać w kimś, zarzucać komuś [co] (40)* :

kłaść na kogo, na co (37): *WróbŻolt* C4; Nych tho co kładą ná mye ták fłkárádnye/ Ná nye przydzye fnádnye. *LubPs* ee2v; *KrowObr* 19, 30v, 86, 153; Kładziecie ná mię rzecz mierziączki y nielubości ludzkiej pełną *OrzRozm* P; Bład to tedy nieznofný/ á omamienie fzátańfkie/ zdzierác to z człowieká potomká Abrahámowego y Dawidowego/ Syná Bożego iednorodnego: á kłaść ná Aniołá polfáncá Bożego/ ktoremu tego Bog nie dał/ áni tego nań włożył. *CzechRozm* 45v, 77v; *SkarJedn* A*, 218, 230; *CzechEp* 172, 182, 199, 264, 275, 313; *SkarKaz* 243a. Cf *Zwroty*.

kłaść w kim (2): fwouolna by rzecz byla kłáfzcz w maryey pannye zmazą nyektorá albo grzech *PatKaz I* 11, 14v.

Ze zdaniem dopelnieniowym (1): Czo namię kładą Zydowie izbych był bluznierz, abo izbym zakazował dani Cefarskiej *WróbŻolt* C4.

Zwroty: »kłaść [na kogo, na co] przyczynę« = *imponere occasionem PolAnt* [szyk zmienny] (6): *DiarDop* 106; *GliczKsiąż* G6v; *BudBib Deut* 22/17; kładli ná S. Málgorzátę przyczynę śmierci iey *SkarŻyw* 161; Więc ci co cudze rzeczy biorą potáiemnie, Ná vboftwo przyżynę kładą, choć dáremnie. *KlonWor* **v, **v.

»kłaść winę, w winę [w tym: na kogo, na co (12)]« = *accusare Modrz, Vulg; crimen intendere Modrz* [szyk zmien] (12 : 1): *OpecŻyw* 119; *Diar* 60; *DiarDop* 108; *RejFig* Ee2v; Nietylko fie zá wyftępek fwoj nie upokorzył/ ále owfzem przeciw Bogu zuchwale fie ftawił kładąc nań winę wyftępku fwego. *BibRadz I* 2c marg; *HistLan* D2v; *ModrzBaz* 60v, 86v; *SkarJedn* 276; *SkarŻyw* 88; *CzechEp* 77; Zeno nikogoy nie wydał/ ále owfzem pochlebniiki iego/ o ktorzy wiedział/ ktorzy mu okrucieńftwá pomagáli w tę winę kładł. *Phil* K2v; *WujNT Act* 25/16.

Szeregi: »kłaść i przypisować« (1): Iż to nánię kładziełz y tho iey przypifuiefz/ co tylko fámemu Synowi Bożemu należy? *KrowObr* 153.

»przywłaszczyc, kłaść« (1): Gdyż oni to co raz fynowi przywłaszczą wedle ołoby/ to zás y ná oycá kładą. *CzechEp* 313.

c. Pokładać w czymś, opierać na czymś [co] (60) :

kłaść w kim, w czym (53): *RejRozpr* 14v; y wnim [*Chrystusie*] náukę y ćwiczénie łwe kładąc/ żądał pilnie żeby go do kłaźtoru [...] posłano *SkarŻyw* 543; *WysKaz* 1, 27; *SkarKaz* 274b; W próznowaniu siłá ich/ łczęścié łwoie kładą *GosłCast* 31; *SkarKazSej* 668a. Cf *Zwroty*.

cum A dupl (1): zaz nie będzie przekłétfzy ktory wierzy w człowieká? á kładzie ciáło w łpomozénie łobie [*ponit carnem brachium suum Vulg Ier* 17/5]? *BiałKaz* F3v.

Zwroty: »[*w kim, w czym* (7), *w co* (1)] (d)ufanie (*a. ufność*) kłaść« [*szyk zmienny*] (8): Abowiem błogoláwiony to człék ktory vpełne vffánie kładzie wpánu bogu łwoiem *RejPs* 60v; *RejKup* c5v, G, Qv, r5v; *KochPs* 42, 83, 102.

»kłaść nadzieję [*w kim, w czym* (37), *w co* (1), *na kogo* (1)], w nadziei, na nadziei« = *constituere necessitudine a. spem Mącz* [*szyk zmienny*] (39 : 2 : 1): *RejPs* 44, 72v, 84, 90v, 103 (11); *RejKup* G, d2v, r8v; *LubPs* E4, ff2 [2 r.]; *RejWiz* 55v; *BielKron* 209; *Mącz* 412d; *RejPos* 116v, 126v, 127v, 209v, 214, 289; W tobie ia łámym/ pánie/ człowiek łmutny Nádzieię kładę *KochPs* 9, 28, 29, 42, 47, 56 (10); *KochPieś* 1; Nie kłác łwoiey nádzieie/ w tych/ co światem rządzą *GrabowSet* Dv, F2v, I4; Lecż w nádziei zwycięftwo łwe kładli *KmitaSpit* B4; *GosłCast* 53.

»[*w kim* (2), *na kim* (1)] wiarę kłaść« [*szyk zmienny*] (3): Ten zbogiem miezka wniełgodzie Kto wkijem ynem wiare kładzie. *RejKup* m4, f8v; My ná Doktorzech wiáry nie kładziemy: ále nie zgodę ich y odstápiénie vkázuicmy. *GrzegŚm* 14.

d. *Zaliczać, zestawiać, porównywać, traktować na równi, nie wyróżniać; accipere in numerum, adlegare (in ordinem), adseribere (in albo a. in a. ad numerum), annumerare, coestimare, conicere in ordinem, connumerare, contribuere, ferre, habere, mittere in album, numerare, ponere in numero, referre (in album a. in numerum), reponere (in numero), transcribere Cn* [*kogo, co*] (21) : Nie kładzieć áni przywzięuie píłmo łwięte do żadney táblice Mefyáfzá z dawná obiecánego *CzechRozm* 175.

kłaść między kogo (2): *BielKron* 90v; A miánowicie to Lubelłkie Collegium náł ze/ między przednieyfe dobredzieie y owłzem Fundatory łwoie to zacne Książę kładzie y przyznawa. *WysKaz* 42.

kłaść między kim, między czym (6): *KrowObr* 111v; DÓm chędogi też kładą/ między rokfozámí *RejZwierz* 135; *OrzRozm* P4; *BielKron* 284; Bo my małżeńftwo S. czciemy/ y miedzj siedmią Sákrámentj kładziem *SkarJedn* 234; *LatHar* 127.

kłaść w czym (2): w Duchownym łtanie kładę włzytkie ktory Kościołowi łłużą *OrzRozm* V2. Cf »kłaść w liczbie«.

Zwroty: »kłaść w liczbie [*kogo*]« (1): łwięty Ieronym [...] kładzie go [*Senekę*] też w liczbie łwiętych mężow. *BielKron* 280.

»w poczet kłaść« [*w tym: czyj* (6), (*jeden*) z *kim* (3)] [*szyk zmienny*] (9): tedy niewiem cze⁸⁰byś łie tu łełzche obáwác miał ábo ták o mnie dumác/ żebymgó z łnfzym ktorym łtworzenim w poczet łeden kłaść miał *CzechRozm* 65v; Ia Christułowi nic nie odeymię áni go w poczet łwoy kładę. *CzechEp* 338 *marg*, 73, 338 [2 r.]; *NiemObr* 118 [2 r.]; Ná to niechay pámiętaią *Neutrales*, ci ktory nie łą áni

Kátholicy áni Haeretycy. że ie P. Chrifthus kładzie w poczet iáwnych nieprzyaścioł fwoich/ y kościoła fwego. *WujNT* 50; Abowiem nieśmiemy íámych siebie w poczet kłaść [*inserere*] ábo porownywác z niektórymi/ ktorzy íámi siebie zálecáią *WujNT* 2.*Cor* 10/12.

»kłaść pod znaki« = *kojarzyć ze sobą kształty różnych rzeczy* (1): Których [*gwiazd*] iefcze dotychmiał nikt nie rozráchował/ Ani wízytkich przezwílkem wláściwym miánował/ Kładąc ie pod íwé znáki *KochPhaen* 15.

e. *Uwzględnić* [*kogo, co*] (13) : *CzechRozm* 153 *marg*, *2; Wízyscy Swięci niewinni Młodziankowie modlíe íię zá námi. (*marg*) Može według nabożeńtwa fwego kłaść tu káždy / ktore zechce swięte. (-) *LatHar* 174.

kłaść między co (1): A vrząd ich rozny był od vrzędu Páfterłkiego: przeto ich theż nie kładzemy między Páfterłki porządek. *RejPosRozpr* c2v.

kłaść w co (4): *SarnStat* 359; A tego nie ráchuiefz cóś w kárty y w kótki Przegrał: cóś rozdał ízkortom. (-) Y to íá w to kładę? *CiekPotr* 32. Cf »w liczbę kłaść«.

kłaść w czym (2): nierachowali wprawdzie Grodna y Brzescia ale nie kładł theż wrachunku wychowania stołu *ActReg* 129. Cf »w liczbie kłaść«.

Zwroty : »w liczbie, w liczbę, w poczet kłaść« [*szyk zmienny*] (1 : 1 : 1): Páweł Apoštoł pífze do íiedmi kościołow/ bo ófmy íift co do Zydow/ wiele ich kthorzy go nie kładą w poczet. *Leop* *B4v; owa Száfarz zboża/ nie ma ná liczbie kłaść podśiewin/ w gumnie to záraz ma óftawác. *GostGosp* 50; *SarnStat* 600.

»osobno kłaść« (1): W onym theż przez trzy godziny/ y máło cóś wíęcey/ wíżeniu ná krzyżu żywo/ zbáwiciel náłz/ bądź íiedm/ bądź (íáko drudzy íiczą/ íłowo do Ianá í. wyrzeczone ófobno kładąc) ósm íłow wymowić [...] raczył *LatHar* 320.

»na ostatku kłaść« (1) Drugie rzemieńlá ábo zabáwy íą *Liberales, aut liberalibus quam proximae*: bo kondycyey Szlácheckey nie deroguią. Íáko íełt żołnierftwo/ oráctwo ábo goípodárftwo [...]. á ná óftátku kładę żeglárftwo ábo Flis *KlonFlis* A2v.

»przodkiem kłaść« (1): Wízákże porządkiem íwym káżdą [*rzecz*] z ófobná vważác íobyie będzemy. Grzech nieczyfty przodkiem kładzie [*apostoł*] *RejPosWstaw* [110³].

f. *Pisac, mówić* (czasownik wprowadzający cytat lub odpowiednik cytatu, a odnoszący się do autora cytowanego) (5) : *PatKaz* III 119; Iozephus ták kładzeye: Ktory wízytko pożyra/ ílotki pokarm s íiebie pułzcza. *BielKron* 51 v; *StryjKron* 21; *JanNKar* B4.

kłaść co (1): Bo Cyprian ná mieyfeu náznáczonym áni opuścił/ áni mogło puśćić tego íłowá [...]. Hilarius lepák wyráźnie ie kładzie *WujNT* 555.

g. *Postulować, wymagać* [*co*] (1) : A to przy tym/ że ia thu íámey goley íkromności nie kładę/ ále z godnością pośpołu złączoną: bo to oboie czyni człowieká wziętego/ y wdzięcznego v ludzi. *Górndworz* L2.

h. *Używać zamiennie jakiegoś wyrazu albo formy gramatycznej* (22) :

a. *W tym samym znaczeniu* (5) :

kłaść co (4): Przeto y z Niemiec wiele kroć/ gdy Woytowie íwoim Imieniem Lífthy pífzą/ nie kładą *Aduocatus*, ále *ludex iuratus Ciuitatis etc.* *GroicPorz* cv. Cf *kłaść co miasto czego*; *Zwrot*.

kłaść co miasto czego (2): A przetho gdzie iest dobre Polfkie łowo/ tám zle czyni/ kto Lácińfkie miáfto niego kładzie *GórnDworz* F6; *BudBib* c.

kłaść czym (1): Y nápiřał tám ná kamienioch wypis zakonu Moizelřzowego (*marg*) Niektorzy powtorzenim kładą. (-) *BudBib* *Ios* 8/32.

Zwrot: »řłowa kłaść« (1): A tak iuř mář tego przyczynę/ czemuřmy niektore łowá nie zwyezayne kładli. *BudBib* b4v.

β. *Wraz ze zmianą znaczenia* (17) : *LubPs* Z4; iř Potym wřępuią do vmárlych (řwięty Ieronim kładzye do piekła.) *BielKron* 81v, 2 *marg*; *CzechEp* 155.

kłaść co (13): Synechdoche [...]. Figura Grammatica cum a toto pars vel a parte totum intelligitur. Gdy tylko część kładziemy á wřizftkę cáłość rozumiemy/ álbo zář wřizftkę cáłość kładziemy á część tylko rozumiemy. *Mącz* 437a; A gdyby to miał był řynowi przczytác/ tedyby przed łowy tymi/ ten iest prawdziwy Bog. punktá tákie⁸⁰. nie kładł/ áni by mowil ten iest/ ále rádřzey/ ktory iest/ *relatiuum* á nie *demonstratiuum* kładąc. *CzechRozm* 64; *WujNT* 870. Cf *kłaść co miasto czego*; *co za co*.

kłaść co miasto czego (6): Czemu Páweł ř. opifuiąc wiąę tey Dufności niewřpomina/ ále miáfto niey Nádřieię kładzie? *WujJud* 104v; *CzechRozm* 201v [2 r.]; Drukarz řię podobno omylił kładąc widome miáfto widžiánego *CzechEp* 198, 67; *NiemObr* 108.

kłaść co za co (3): *BielKron* 5v; Ieden tydzień w piřmie řwięty m znáczy řiedm lat/ dzien kładąc zá rok *CzechRozm* 169v; *WujNT* 336 *marg*.

III. *Bez funkcji semantycznej; w połączeniu z inną częścią mowy tworzy zwroty oznaczające czynność lub stan określany przez tę część mowy; czynić, robić, dokonywać; ponere Vulg, PolAnt; facere Vulg [kogo, co]* (54) :

Zwroty: »[z kim] dział kłaść« = *mieć udział, współuczestniczyć* (1): A s człowyekyem cudzołoznym zárowneř dzyał řwoy kładł *LubPs* N3.

»kłamstwo [na kogo] kłaść« = *kłamać o kim* (2): Błogosłáwieniřcie gdy zle wam mowić ludzie/ y przenařładowác was/ y kłámřtwo na was y wřizftko zle kłaść będą/ dla mnie. *Skarřyw* 185; *SkarKaz* 639a.

»konsyderacyje kłaść« = *stawiać warunki, zastrzegać* (1): Te consideracye kładł aby woiska dostatek było y aby się zrachowali wiele nasz bydř moze? *ActReg* 6.

»liczbę, na liczbę, na liczbie kłaść« [*w tym: z kim* (6), *komu* (2)] = *rachować się, rozliczać się z kim; rationem ponere Vulg, PolAnt; calculum ponere Mącz; ad rationem ponere JanStat [szyk zmienny]* (9 : 1): *RejKup* cc2; A przetoz przypodobane iest kroleřtwo niebiełkie człowiekowi Krolowi ktory chćiał liczbę kłaść z řlugámi řwemi. *Leop Matth* 18/23 [*przekład tego samego tekstu RejPos* 246, *BudNT*, *WujNT*], *Matth* 18/24; *Mącz* 31c; *RejPos* 246 [2 r.]; *BudNT Matth* 18/23, 24; *WujNT Matth* 18/23, 24; Bálwan řoli dárowány Zupnik Krolowi ná liczbę po czemu kłaść ma. *SarnStat* 372 *marg*, 372.

»myśl [ku komu] wiernie kłaść« = *być wiernym, zachowywać się lojalnie* (1): Y toć wielki członek cznoty Gdy kto myřł z prawey ochoty Ku drugiemu wiernie kładzie (*marg*) Z wiernym řie wiernie zachowác (-) *Rejřóz* E7.

»[kogo] kłaść w nienawiřci« = *nienawidzić* (1): Y řpráwiłeř ták iř nigdy wytrwác niemogli/ á náwřpák řie obracáli ři ktorzy mię kładli w nienawiřci řobie. *RejPs* 26.

»w pęta kłaść« = *pętać* (1): Compedio – W pęta kładę, petąm. *Calep* 226a.

»kłaść podniesienie« = *podnosić* (1): tu kłaść będzie (wiatr) podniefienie [*pones elationem*] wółow twoich. *BudBib Iob* 38/11.

»posromocenie kłaść [na kogo]« = *spotwarzać* (1): Pilne przypominanie o wybawienie aby pan łam zył pořromocenie/ ktore kładą niewierni z niecnothy łwey ná wiernego. *LubPs Q marg.*

»potwarz [na kogo, na co] kłaść« = *spotwarzać; calumniare, facere calumniam Vulg* [szyk zmienny] (17): *WróbŻółt* 118/121; *Diar* 57; *KrowObr* 167v; *Leop Lev* 19/13; Ná cnotliwą potwarz kładli będąc łami krzywi. *KochZuz* A3; *BielKron* 196v; To chce záifte łzátan potwarzą trzech Bogow/ ktorą ná słowo Boże kładzie vczyńić/ aby nas [...] do Bábilonu záwiódł *GrzegRóżn* K2; *SkarJedn* A4v, 27, 234; *SkarŻyw* 390, 391, 457, 493; *StryjKron* 767; *CzechEp* 20; *ReszPrz* 26.

»kłaść pusto« = *opóźniać, czynić pustym* (1): ále ten [*taras*] co w wodzie może trwác do kieládzieięiąth lat: oprócz kiedy owo Staw kładą pufto/ że Tárás wyłchnie tedy mu to bárzo wádzi. *Strum* H3.

»[jak] słowa kłaść« = *jakoś się wysławiać* (1): Menelaus okrågło swoje słowa kładzie *KochMon* 26.

»kłaść [na kogo (1), o czym (1)] staranie« = *troszczyć się, starać się* [szyk zmienny] (2): Omnes eius curae in te consumuntur, Wízifki łwe łtárana ná cię yednego kładzie/ o cię łamego trořzce. *Mqcz* 432d; *WysKaz* 5.

»ustawę kłaść« = *ustawę stanowić, wydawać, postanawiać* (1): y rádził wızıřtkiemu Concylium/ aby takowey vřtawy niekładli *KrowObr* 230.

»kłaść na zdradzie« = *zdradzać* (1): Náđ to obácź tu iaką Kryřtus obietnicę podáie w wielkiew rzeczy/ ázafzby był nie położył tey: kthorą Antykryřtus kładzie pewnie ná zdrádzie *GrzegŚm* 7.

»kłaść zgorzenie« = *gorszyć* (2): A na przeciwko łynowi matki twoiey kładłes zgorřzenie [*ponebas seandalum*] *WróbŻółt* 49/20, Q5v.

»żałobę, skargę kłaść« [w tym: na kogo (3)] = *oskárżać, obwiniać; in crimen vocare Mqcz; accusare, causam obicere Vulg* [szyk zmienny] (5 : 3) : *OpecŻyw* 118; *RejKup* cc3v; In econtentionem de accusando venire, Włpierać łie łądownie ktoby powodną łtroną miał być á żałobę náprzód kłaść. *Mqcz* 480e, 452c, 504b; *LatHar* 697; *WujNT Lue* 23/14, *Act* 25/7.

Synonimy: **I.1.A.** stawiać; **II.3.** dzierzeć, mnimać, rozumieć, sądzić, trzymać, twierdzić.

Formacje współrdzenne: kłaść się, dokłaść, nakłaść, nakłaść się, okłaść, okłaść się, pokłaść, pokłaść się, rozkłaść, rozkłaść się, skłaść, skłaść się, ukłaść, ukłaść się, wkłaść, zakłaść; kładać, dokładać, dokładać się, nadkładać, nakładać, nakładać się, nazakładać, obkładać, obkładać się, odkładać, odkładać się, okładać, okładać się, podkładać, podkładać się, pokładać, pokładać się, pozakładać, przedkładać, przedkładać się, przekładać, przekładać się, przykładać, przykładać się, rozkładać, rozkładać się, składać, składać się, spokładać, sprzykładać, układać, układać się, wkładać, wkładać się, wykładać, wykładać się, zakładać, zakładać się; okładzić się; dokładywać się.

Cf **KŁADĄCY, KŁADZIENIE, KŁADZION**